

**ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΛΗΔΑΣ ΚΟΥΡΣΟΥΜΠΑ, ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ
ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΙΤΗΤΩΝ ΑΣΥΛΟΥ**

**ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ, ΜΕΛΕΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΩΝ ΦΑΚΕΛΩΝ,
ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ ΜΕ ΤΙΣ ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΑΡΧΕΣ, ΜΕ ΜΚΟ ΚΑΙ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΜΕ
ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΠΑΙΔΙΑ**

Λευκωσία, Δεκέμβριος 2018

Γωνία Απελλή και Παύλου Νιρβάνα 5^{ος} Όροφος, 1496 Λευκωσία
Τηλ. +357 22873200, Φαξ +35722872365
Ιστοσελίδα: www.childcom.org.cy, Ηλ. Διεύθυνση: childcom@ccr.gov.cy

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ

ΔΥΚΕ	Διευθύντρια/της Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
Επιτροπή	Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού
Επίτροπος	Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού
ΛΚΥ	Λειτουργός Κοινωνικών Υπηρεσιών
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
Σύμβαση	Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού
ΥΑ	Υπηρεσία Ασύλου
ΥΕ	Υπουργείο Εσωτερικών
ΥΕΠΚΑ	Υπουργείο Εργασίας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
ΥΚΕ	Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
B. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ	4
Γ. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ 2015-18	6
Δ. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ	7
E. ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ	11
E.1. Θεσμικό Πλαίσιο	11
E.1.1. Νομολογία της Σύμβασης και Ευρωπαϊκό Δίκαιο	11
E.1.2. Αρχές για την παροχή ποιοτικής νομικής συνδρομής	13
E.1.3. Κυπριακή Νομοθεσία	16
E.1.4. Η Κυπριακή διαδικασία και πρακτική	19
E.2. Διαπιστώσεις	21
E.3. Συστάσεις	27
H. ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ	28

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ 2015-18

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η παρούσα Έκθεση συντάχθηκε στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων που μου παρέχονται από τους περί Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Νόμους του 2007 και 2014 [N.74(I)/2007 και N.44(I)/2014] και ιδιαίτερα τα άρθρα 4(1)(ε), (θ), (2)(δ) και (ι), στη βάση διερεύνησης παραπόνων.
2. Σχετική με θέματα που αφορούν τους ασυνόδευτους ανηλίκους είναι η **«Θέση της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Λήδας Κουρσουμπά αναφορικά με τον πρωταρχικό χειρισμό ασυνόδευτων παιδιών, Νοέμβριος 2014»¹, (στο εξής η «Θέση-2014»)**. Η Θέση-2014 καταπιάνεται με τις Κατευθυντήριες Γραμμές και διαδικαστικές εγγυήσεις που πρέπει να εφαρμόζονται, στα πρώτα στάδια της μεταχείρισης των ασυνόδευτων παιδιών ανεξαρτήτως νομικού καθεστώτος. Περαιτέρω, στη βάση της διερεύνησης παραπόνων που μου είχαν τότε υποβληθεί, προέβηκα σε διαπιστώσεις σε σχέση με **κενά και παραλείψεις σε επίπεδο νομοθεσίας, διαδικασιών και διοικητικών πρακτικών**, καθώς και σε συγκεκριμένες **εισηγήσεις**, ώστε τα ασυνόδευτα παιδιά να έχουν, ενόψει της ηλικίας και της ευάλωτης κατάστασής τους, τη νομικά επιβαλλόμενη μεταχείριση. Έκτοτε, έχουν προωθηθεί, από τις αρμόδιες Αρχές σημαντικές θεσμικές αλλαγές σε διάφορες πτυχές της μεταχείρισης των ασυνόδευτων ανήλικων αιτητών, συμπεριλαμβανομένης και της εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανήλικων αιτητών ασύλου, η οποία αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας Έκθεσης.
3. Η παρούσα Έκθεση επικεντρώνεται στην **εκπροσώπηση** των ασυνόδευτων ανήλικων αιτητών ασύλου, η οποία στηρίζεται σε διερεύνηση που πραγματοποιήθηκε την περίοδο 2015 μέχρι Σεπτέμβριο 2018. Η παρούσα Έκθεση είναι μία, από σειρά, τριών Εκθέσεων, οι οποίες στηρίζονται στη διερεύνηση της συγκεκριμένης περιόδου. Οι δύο άλλες Εκθέσεις της σειράς, πραγματεύονται, αντίστοιχα, την εκτίμηση της ηλικίας και τη μετάβαση στην ενηλικίωση των ασυνόδευτων ανήλικων αιτητών ασύλου.

B. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

4. Μια από τις ομάδες των παιδιών που μετακινούνται είναι τα **ασυνόδευτα (unaccompanied) παιδιά και τα χωρισμένα (separated) από την οικογένειά τους παιδιά**. **Ασυνόδευτα παιδιά** (αποκαλούνται και **ασυνόδευτοι ανήλικοι**) είναι τα παιδιά, που έχουν αποχωριστεί από τους δύο γονείς τους και τους άλλους συγγενείς και τα οποία δεν συνοδεύονται από τον κατά νόμο ή το έθιμο υπεύθυνο για την επιμέλειά τους ενήλικα. **Χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά** είναι τα

¹ Για τη Θέση βλέπε στο www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Επίσημες Θέσεις/Εκθέσεις/Πορίσματα της Επιτρόπου*.

παιδιά, που έχουν αποχωριστεί από τους δύο γονείς τους ή από τον υπεύθυνο κατά το νόμο ή το έθιμο για την επιμέλειά τους ενήλικα, αλλά όχι κατ' ανάγκην από άλλους συγγενείς τους. Κατά συνέπεια, μπορεί να πρόκειται για παιδιά που συνοδεύονται από άλλα ενήλικα μέλη της οικογένειάς τους.² (Στο εξής, στην παρούσα Έκθεση όπου γίνεται αναφορά σε ασυνόδευτα παιδιά θα ισχύει και για τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά).

5. Δεδομένης της προσφυγικής και μεταναστευτικής κρίσης που ταλανίζει την γεωγραφική περιοχή γύρω από την Κύπρο, παρατηρείται, τα τελευταία χρόνια, συνεχής ροή ασυνόδευτων παιδιών, τα οποία χρησιμοποιούν την Κύπρο, κυρίως ως ενδιάμεσο σταθμό, προκειμένου να φτάσουν σε άλλες χώρες της Ευρώπης και να αναζητήσουν καθεστώς διεθνούς προστασίας. Η πλειοψηφία των παιδιών αυτών προέρχονται από Συρία, Σομαλία καθώς και άλλες Αφρικανικές χώρες όπως Κόγκο, Νιγηρία, Ακτή Ελεφαντοστού. Με βάση στατιστικά δεδομένα της Υπηρεσίας Ασύλου³, αφίχθηκαν στην Κύπρο το 2016, 216, το 2017, 224 και το 2018 (Ιανουάριο-Οκτώβριο) 192, ασυνόδευτα παιδιά αιτητές ασύλου.
6. Όπως προαναφέρθηκε, η παρούσα Έκθεση είναι μια, από **σειρά τριών Εκθέσεων**, όπου, πραγματεύονται αντίστοιχα, την πτυχή, της **εκτίμησης της ηλικίας, της εκπροσώπησης και της μετάβασης στην ενηλικίωση** των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου. Οι τρεις συγκεκριμένες πτυχές αποτέλεσαν το αντικείμενο μελέτης τριών ξεχωριστών μεν Εκθέσεων αλλά υπο τη μορφή σειράς, λόγω της **σύνδεσης, της συσχέτισης και αλληλεξάρτησης** που παρουσιάζουν μεταξύ τους. Η εκτίμηση της ηλικίας έχει βαρύνουσα και καθοριστική σημασία στην διασφάλιση των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών, καθότι, το αποτέλεσμα της εκτίμησης, καθορίζει τελεσίδικα και αμετάκλητα, τον μετέπειτα χειρισμό τους από τις αρμόδιες Αρχές, και την πρόσβασή τους ή μη, σε ειδικά δικαιώματα. Συγκεκριμένα, σε περίπτωση που η διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας καταλήξει ότι το άτομο είναι παιδί, αυτό διατηρεί όλα τα ειδικά δικαιώματα σε σχέση με τις υλικές συνθήκες υποδοχής, τις διαδικασίες εξέτασης του αιτήματός του για άσυλο, περιλαμβανομένης της εκπροσώπησης του, της προστασίας του και των ευεργετημάτων και των παροχών που προβλέπονται από το κράτος για τους ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές ασύλου εν γένει, ενώ σε περίπτωση που εκτιμηθεί ως ενήλικο, τότε τερματίζονται αμέσως τα ειδικά δικαιώματα και η προστασία που ελάμβανε. Σε περίπτωση που μια τέτοια εκτίμηση είναι λανθασμένη, ο ανήλικος τότε εκτίθεται σε πολλαπλούς κινδύνους όπως τη φτώχεια, την κράτηση, την εκμετάλλευση και τη κακοποίηση αλλά και την παραβίαση των ειδικών του δικαιωμάτων στο πλαίσιο της εξέτασης του αιτήματός του για άσυλο. Επομένως, η αποτελεσματική εκπροσώπηση

² General Comment No. 6 (2005). Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin. CRC/GC/2005/6.

³ Στατιστικά δεδομένα που παρουσιάστηκαν, από Λειτουργό της Υπηρεσίας Ασύλου στα πλαίσια του προγράμματος ASOP4G Alliance for Children on the move Standard Operating Procedures for Guardians, στις 29/11/2018.

των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών από την πρώτη στιγμή που αυτοκαθορίζονται ως ανήλικοι και έρχονται αντιμέτωποι με τις Αρχές, είναι καθοριστικής σημασίας για την προστασία τους, από νομικής απόψεως, σε σχέση με παραλείψεις, παρατυπίες, παρανομίες που ενδεχομένως να προκύψουν όχι μόνο κατά τη διαδικασία εκτίμηση της ηλικίας αλλά **σε όλα τα στάδια της μεταχείρισής τους**, από τις αρμόδιες Αρχές. Επιπρόσθετα, η ομαλή, σταδιακή μετάβαση, των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών στην ενηλικίωση και η στήριξη των αιτητών στην ανεξαρτητοποίηση, συνεισφέρει σημαντικά στην προσαρμογή τους στις απαιτήσεις της ενήλικης ζωής καθώς και στην ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία.

Γ. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ 2015-18

7. Κατά την περίοδο 2015 μέχρι το Σεπτέμβριο 2018, διερεύνησα τις διαδικασίες που εφαρμόζονται σε σχέση με την ***εκτίμηση της ηλικίας, την εκπροσώπηση και την μετάβαση στην ενηλικίωση, των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου***. Συνοπτικά, οι ενέργειες στις οποίες προέβηκα στα πλαίσια της διερεύνησης αυτής ήταν πολυεπίπεδες και περιλαμβάνουν τα πιο κάτω:
 - I. **Διερεύνηση παραπόνων με γραπτές παρεμβάσεις** (εξατομικευμένες και ομαδικές) προς τις αρμόδιες Υπηρεσίες. Την περίοδο 2015-18, διερεύνησα μετά από υποβολή παραπόνου ή/και αυτεπάγγελτα **44 περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου**, οι οποίες αφορούσαν τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας, της νομικής εκπροσώπησης και των διαδικασιών μετάβασης που εφαρμόστηκαν στο στάδιο της ενηλικίωσής τους, ή κατά τη μετάβαση στην ανεξαρτητοποίηση, μετά από εκτίμηση των Αρχών ότι πρόκειται για ενήλικα άτομα. Στις παρεμβάσεις υποβάλλονταν εξατομικευμένα για την κάθε περίπτωση ερωτήματα καθώς και γενικά ερωτήματα όσον αφορά την πολιτική, τις διαδικασίες και τις διοικητικές πρακτικές που εφαρμόζονται.
 - II. **Συναντήσεις Λειτουργών του Γραφείου μου με εκπροσώπους της Υπηρεσίας Ασύλου (ΥΑ)**, με στόχο τη διερεύνηση της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας που εφαρμόζει η ΥΑ για τους ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές.
 - III. **Συνάντηση Λειτουργών του Γραφείου μου με εκπροσώπους των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ)**, με στόχο τη διερεύνηση του τρόπου άσκησης της κηδεμονίας και εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών.
 - IV. **Συνάντηση Λειτουργών του Γραφείου μου με εκπροσώπους Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ)** που δραστηριοποιούνται με την ομάδα των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών, με στόχο τη διερεύνηση όλων των θεμάτων που τους αφορούν.
 - V. **Πολυθεματική συνάντηση** με εκπροσώπους των Ιατρικών Υπηρεσιών, των Οδοντιατρικών Υπηρεσιών, της Υπηρεσίας Ασύλου, της UNHCR και της Επιτρόπου Διοικήσεως σε σχέση με τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας και τις

διαδικασίες μετάβασης που εφαρμόστηκαν σε ομάδα 5 ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών οι οποίοι κρίθηκαν ενήλικες.

- VI. **Μελέτη φακέλων ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών της ΥΑ** (μετά από την υποβολή παραπόνου και αυτεπάγγελτα) για τη διερεύνηση της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας που ακολουθήθηκε σε συγκεκριμένες περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών.
- VII. **Μελέτη φακέλων ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών των ΥΚΕ** για τη διερεύνηση των ενεργειών του κηδεμόνα κατά τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας τους και της μεταχείρισης που έτυχαν αφότου κρίθηκαν ως ενήλικα άτομα.
- VIII. **Επισκέψεις της Επιτρόπου και Λειτουργών του Γραφείου της, σε 3 Ιδρύματα Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων Αιτητών** (Σπίτι της Ελπίδας στη Λευκωσία, Πλαίσιο Ασυνόδευτων Αγοριών στη Λάρνακα και Πλαίσιο Ασυνόδευτων Κοριτσιών στη Λάρνακα). Κατά τις επισκέψεις αυτές πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις με τους αρμόδιους Λειτουργούς Κοινωνικών Υπηρεσιών (ΛΚΥ) και το ιδρυματικό προσωπικό, με στόχο την ενημέρωση σχετικά με τη φροντίδα και προστασία που παρέχεται στους ανήλικους στα συγκεκριμένα ιδρύματα.
- IX. Κατά τις πιο πάνω επισκέψεις, είχα **ομαδικές συναντήσεις με τους ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές** που φιλοξενούνται στα συγκεκριμένα ιδρύματα και έλαβα τις απόψεις τους για όλα τα πιο πάνω θέματα. Περαιτέρω Λειτουργός του Γραφείου μου είχε **εξατομικευμένη συνέντευξη με αιτητή ο οποίος κρίθηκε μετά από διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας, ως ενήλικας.**

Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε στο **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ- ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ 2015-18** της παρούσας Έκθεσης.

Δ. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

- 8. Η **Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού** (Άρθρο 3), είναι μια από τις τέσσερις βασικές Αρχές της **Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (στο εξής «η Σύμβαση»)** η οποία είναι θεμελιώδους σημασίας, και πρώτιστης προτεραιότητας που σύμφωνα και με την Επιτροπή Δικαιωμάτων του Παιδιού των Ηνωμένων Εθνών (στο εξής «η Επιτροπή»), πρέπει να λειτουργεί καθοδηγητικά στο πλαίσιο εφαρμογής των άλλων δικαιωμάτων. Η εν λόγω Αρχή καθορίζει ότι, σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν στα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής ευημερίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές Αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να **λαμβάνεται, πρωτίστως, υπόψη το συμφέρον του παιδιού**. Επιπλέον, το κράτος οφείλει να **εξασφαλίζει στο παιδί την αναγκαία για την ευημερία του προστασία και φροντίδα**, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των γονέων

του, ή των προσώπων που είναι νομικά υπεύθυνοι γι' αυτό και να παίρνουν για τον σκοπό αυτό όλα τα κατάλληλα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα.

9. Δεδομένου ότι, σε κάθε απόφαση πρέπει να λαμβάνεται υπόψη «πρωτίστως το συμφέρον του παιδιού» εξυπακούεται ότι, το συμφέρον του παιδιού έχει προτεραιότητα έναντι άλλων πτυχών/παραγόντων που πιθανόν να εμπλέκονται/επηρεάζονται από μια απόφαση/ενέργεια στο πλαίσιο της εφαρμογής μεταναστευτικής πολιτικής. Η έμφαση που δίνει η Σύμβαση στο συμφέρον του παιδιού στηρίζεται στην ιδιαίτερα ευάλωτη κατάστασή του, η οποία οφείλεται στην εξάρτησή του από τους ενήλικες, το βαθμό ωριμότητας και το επίπεδο ανάπτυξης των δεξιοτήτων του και στο ότι, πολύ συχνά, δεν δίνεται «φωνή» στην άποψή του. Με την αποτελεσματική εφαρμογή της Αρχής του Συμφέροντος ενός παιδιού, ουσιαστικά, στόχος είναι το παιδί να απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα που του αναγνωρίζει η Σύμβαση και να έχει υγιή και σφαιρική ανάπτυξη.
10. Σχετικά με την εφαρμογή της Αρχής της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού, η Επιτροπή⁴ επισημαίνει ότι, επιβάλλεται με τη συμμετοχή όλων των φορέων, η ανάπτυξη **προσέγγισης βασισμένης στα δικαιώματα** ώστε να εξασφαλιστεί η ολιστική σωματική, ψυχολογική, ηθική και πνευματική ακεραιότητα των παιδιών και η προώθηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς τους. Ως εκ τούτου, κατά τη διαδικασία λήψης απόφασης που είναι δυνατό να επηρεάσει ένα παιδί ή ομάδα παιδιών, θα πρέπει να γίνεται **αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων (θετικών ή αρνητικών) της απόφασης**, στο εν λόγω παιδί/παιδιά και για τον καθορισμό του συμφέροντος του παιδιού πρέπει να διασφαλίζονται όλες οι απαραίτητες **διαδικαστικές εγγυήσεις** όπως ο **ξεκάθαρος καθορισμός κριτηρίων, ο ενιαίος χειρισμός καθώς και ο διυπηρεσιακός συντονισμός και συνεργασία μεταξύ συναρμόδιων Υπηρεσιών**. Οι διαδικαστικές εγγυήσεις, αποτελούν τα εχέγγυα για την εγκυρότητα και αξιοπιστία της διαδικασίας αξιολόγησης και προσδιορισμού του συμφέροντος του παιδιού και ότι στη βάση αυτής, λήφθηκε η καλύτερη δυνατή απόφαση για το παιδί. Σημαντική, επιπρόσθετα, υποχρέωση κάθε ιδιωτικού ή δημόσιου οργανισμού, είναι να είναι σε θέση να **δικαιολογήσει και να τεκμηριώσει επαρκώς** το πώς σε μια απόφαση που αφορά/επηρεάζει παιδί, λήφθηκε πρωτίστως, υπόψη το συμφέρον του παιδιού. Η Επιτροπή τονίζει ότι το συμφέρον του παιδιού πρέπει να καθοδηγεί και τις αποφάσεις που λαμβάνονται από τις διοικητικές Αρχές, μεταξύ άλλων, στους **τομείς του ασύλου και της μετανάστευσης**.

⁴General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration, CRC/C/GC/14, (art. 3, para. 1).

11. Όσον αφορά στη μεταχείριση των ασυνόδευτων παιδιών, η Επιτροπή⁵ επισημαίνει ότι, σε κάθε ένα από τα στάδια του κύκλου της μετακίνησής τους και σε κάθε απόφαση που επηρεάζει το παιδί, πρέπει να γίνεται, προσδιορισμός του συμφέροντός του. Η διαδικασία αξιολόγησης θα πρέπει να πραγματοποιείται σε φιλικό περιβάλλον, από ειδικευμένους επαγγελματίες εκπαιδευμένους σε τεχνικές συνέντευξης, ευαισθητοποιημένες σε θέματα ηλικίας και φύλου. Βασικές διαδικαστικές εγγυήσεις για τη διασφάλιση του συμφέροντος των ασυνόδευτων παιδιών είναι ο διορισμός του κηδεμόνα και, επίσης, ο διορισμός νομικού εκπροσώπου.
12. Το συμφέρον του παιδιού σπάνια καθορίζεται από ένα ενιαίο, επιτακτικό παράγοντα, αλλά απαιτεί, κυρίως λόγω του αδιαίρετου χαρακτήρα της Σύμβασης και της αλληλεξάρτησης των προνοιών της, την εφαρμογή μιας **θεσμοθετημένης Διαδικασίας Προσδιορισμού του Συμφέροντος (Best Interest Determination, BID)** η οποία να λαμβάνει υπόψη όλο το φάσμα των δικαιωμάτων του παιδιού.⁶ Επομένως, όσον αφορά τον προσδιορισμό του συμφέροντος των ασυνόδευτων παιδιών πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, η **Αρχή της Μη Διάκρισης** (Άρθρο 2), το δικαίωμα στην **οικογενειακή επανένωση** (Άρθρο 10), το δικαίωμα στην **εναλλακτική μορφή φροντίδας** (Άρθρο 20), το δικαίωμα ότι κανένα παιδί δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο **αυθαίρετης ή παράνομης επέμβασης στην ιδιωτική του ζωή και στην οικογένειά του** (Άρθρο 16), το δικαίωμα των παιδιών που επιζητούν να αποκτήσουν το νομικό καθεστώς του **πρόσφυγα**, να τυγχάνουν της κατάλληλης προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας, (Άρθρο 22), η **Αρχή της Συμμετοχής**, η οποία καθορίζει το δικαίωμα, στο παιδί που είναι ικανό να σχηματίσει τις δικές του απόψεις, της ελεύθερης έκφρασης των απόψεών του, σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, δίνοντας στις απόψεις του το απαιτούμενο βάρος, σύμφωνα με την ηλικία του και το βαθμό ωριμότητάς του, (Άρθρο 12), η **Αρχή του Δικαιώματος στη Ζωή, στην Επιβίωση και στην Ανάπτυξη** (Άρθρο 6), το δικαίωμα των παιδιών για προστασία λόγω ένοπλων συγκρούσεων, (Άρθρο 38), το δικαίωμα του παιδιού να απολαμβάνει το καλύτερο δυνατόν επίπεδο υγείας και να επωφελείται από τις υπηρεσίες ιατρικής θεραπείας και αποκατάστασης αναπήρων (Άρθρο 24), και το δικαίωμα κάθε παιδιού για ένα κατάλληλο επίπεδο ζωής που να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη του, (Άρθρο 27). (Αναλυτικά για τις γενικές Αρχές και τα ειδικά δικαιώματα των ασυνόδευτων παιδιών, της Σύμβασης και της Νομολογίας της, βλέπε στη Θέση-2014⁷, παραγράφοι 40-53).

⁵ General Comment No. 6 (2005). Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin. CRC/GC/2005/6, (par.19-21).

⁶ UNHCR Guidelines on Formal Determination of the Best Interests of the Child, Provisional release, May 2006, (page 31).

⁷ Για τη Θέση βλέπε στο www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Επίσημες Θέσεις και Εκθέσεις της Επιτροπής*.

13. Ο ΟΗΕ, καθόρισε **Κατευθυντήριες Γραμμές και Διαδικασίες** οι οποίες πρέπει να εφαρμόζονται για το χειρισμό των ασυνόδευτων παιδιών. Δύο από τις σημαντικότερες διαδικαστικές εγγυήσεις, οι οποίες έχουν καθοριστικό ρόλο στην διασφάλιση του συμφέροντος των ασυνόδευτων παιδιών είναι, **ο διορισμός κηδεμόνα και νομικού εκπροσώπου**. Όσον αφορά την **κηδεμονία**, το κράτος οφείλει να δημιουργήσει το νομικό πλαίσιο ώστε, αμέσως μόλις εντοπίζεται/αναγνωρίζεται ασυνόδευτο παιδί, να διορίζεται, από ανεξάρτητο και διαπιστευμένο οργανισμό, κηδεμόνας ή σύμβουλος, ο οποίος να προστατεύει το συμφέρον του. Ο κηδεμόνας πρέπει να έχει την απαραίτητη εμπειρογνωμοσύνη όσον αφορά θέματα παιδικής πρόνοιας, ώστε να είναι σε θέση να διασφαλίσει το συμφέρον του παιδιού και ότι οι νομικές, κοινωνικές, εκπαιδευτικές, ιατρικές και ψυχολογικές του ανάγκες θα καλύπτονται στο πλαίσιο οποιασδήποτε διαδικασίας μέχρι και την εφαρμογή βιώσιμης λύσης. Για το σκοπό αυτό, ο κηδεμόνας ή σύμβουλος θα ενεργεί ως σύνδεσμος μεταξύ του παιδιού και των άλλων Υπηρεσιών/Οργανισμών, μέχρι το παιδί φτάσει σε ηλικία ενηλικίωσης ή μέχρι να εγκαταλείψει το έδαφος της χώρας. Ο κηδεμόνας πρέπει να ενημερώνεται, να προβαίνει σε συστάσεις για όλες τις αποφάσεις/ενέργειες που αφορούν το παιδί και να έχει το δικαίωμα να παρίσταται σε όλες τις διαδικασίες προγραμματισμού και λήψης αποφάσεων συμπεριλαμβανομένων των μεταναστευτικών διαδικασιών, των διευθετήσεων φροντίδας και των προσπαθειών για εξεύρεση βιώσιμης λύσης. Δεν πρέπει να επιλέγονται ως κηδεμόνες οι οργανώσεις ή οι επαγγελματίες των οποίων τα συμφέροντα μπορεί να συγκρούονται με αυτά του παιδιού. Η κηδεμονία μπορεί να ανατεθεί σε ενήλικο άτομο μέλος της οικογένειας του παιδιού, εκτός αν υπάρχει ένδειξη ότι δεν θα ήταν προς το συμφέρον του.⁸ (Αναλυτικά για τις υπόλοιπες Κατευθυντήριες Γραμμές και Διαδικασίες, βλέπε στη Θέση-2014, παραγράφοι 60-82).
14. Η Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού, όπως και το δικαίωμα κάθε παιδιού στην προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής του ζωής, αποτελούν θεμελιώδη δικαιώματα, τα οποία προστατεύονται, επίσης, από τον **Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης** και τη Νομολογία του ΔΕΕ, από την **Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ)** και τη Νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΑΔ). Επιπρόσθετα, ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. κατοχυρώνει, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα κάθε παιδιού στην προστασία και φροντίδα που απαιτείται για την καλή διαβίωσή του, το δικαίωμά του να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη του σε ζητήματα που το αφορούν, σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητά του, το δικαίωμα του παιδιού να διατηρεί τακτικά προσωπικές σχέσεις και απ' ευθείας επαφές με τους δύο γονείς του, εκτός εάν τούτο είναι αντίθετο προς το συμφέρον του.

⁸ General Comment No. 6 (2005). Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin. CRC/GC/2005/6, (par. 33, 34, 35); UNHCR Geneva (1997), Guidelines on Policies and Procedures in dealing with Unaccompanied Children Seeking asylum, (art.5.7.).

15. Σε ότι αφορά στα θέματα ασύλου οι Οδηγίες⁹ που έχουν θεσπιστεί στο πλαίσιο της κοινής πολιτικής ασύλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, περιλαμβάνουν ιδιαίτερες προστατευτικές διατάξεις αναφορικά με τα ασυνόδευτα παιδιά που αιτούνται άσυλο τα οποία θα πρέπει να θεωρούνται ως ιδιαίτερα ευάλωτη ομάδα. Στις διατάξεις αυτές, τονίζεται η υποχρέωση των κρατών να διασφαλίζουν το συμφέρον των ασυνόδευτων παιδιών, και κατά την εκτίμηση του συμφέροντος αυτού, να λαμβάνουν δεόντως υπόψη, ανάμεσα σε άλλα, τη δυνατότητα επανένωσης της οικογένειας και να αναζητούν τα μέλη της οικογένειας του ασυνόδευτου ανηλίκου, το συντομότερο δυνατόν, αφότου υποβληθεί αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας καθώς επίσης και την υποχρέωση να διορίζουν εκπρόσωπο του ασυνόδευτου παιδιού.
16. Η Κυπριακή Νομοθεσία, ενσωμάτωσε τις πλείστες πρόνοιες των πιο πάνω Οδηγιών που αφορούν τις εγγυήσεις και τα δικαιώματα των ασυνόδευτων παιδιών, αιτητών ασύλου. Συγκεκριμένα, ο **περί Προσφύγων Νόμος [Ν. 6(Ι)/2000, όπως τροποποιήθηκε]** (στο εξής ο περί Προσφύγων Νόμος) προβλέπει την εφαρμογή της Αρχής του Συμφέροντος του παιδιού κατά την εφαρμογή του Νόμου γενικά και από όλες τις Αρχές, τον **καθορισμό κηδεμόνα** και τον **καθορισμό εκπροσώπου** κατά τη διαδικασία εξέτασης της αίτησης ασύλου τους. **Η ιδιότητα του κηδεμόνα και του εκπροσώπου συμπίπτει στη/ο Διευθύντρια/τη Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΔΥΚΕ).**

Οι πρόνοιες των Ευρωπαϊκών Οδηγιών και οι διατάξεις του περί Προσφύγων Νόμου σε σχέση την εκπροσώπηση, παρουσιάζονται αναλυτικά στα κεφάλαια που ακολουθούν.

E. ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ

E.1. Θεσμικό Πλαίσιο

E.1.1. Νομολογία της Σύμβασης και Ευρωπαϊκό Δίκαιο

17. Ο **διορισμός εκπροσώπου** είναι μια από τις διαδικαστικές εγγυήσεις που έχουν καθοριστεί, από τη **Νομολογία της Σύμβασης και άλλες Διεθνείς Νομικές Πράξεις**, για τους ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές. Συγκεκριμένα, καθορίζουν ότι σε περιπτώσεις όπου τα παιδιά εμπλέκονται στις διαδικασίες ασύλου ή σε άλλες διοικητικές ή δικαστικές διαδικασίες, θα πρέπει, εκτός από το διορισμό ενός

⁹ **Οδηγία 2013/33/ΕΕ** σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιאτύπωση); **Οδηγία 2013/32/ΕΕ** σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιאτύπωση); **Οδηγία 2011/95/ΕΕ** σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας; **Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013** για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (αναδιאτύπωση).

κηδεμόνα, να διορίζεται και νομικός εκπρόσωπος¹⁰. Τα παιδιά θα πρέπει να ενημερώνονται για όλες τις διευθετήσεις που διενεργούνται όσον αφορά την επιμέλεια και τη νομική εκπροσώπησή τους και να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις τους. Το δικαίωμα των ασυνόδευτων παιδιών σε νομικές συμβουλές, νομική εκπροσώπηση και ενημέρωση, αναγνωρίστηκε και με απόφαση του ΕΔΑΔ¹¹.

18. Στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Δικαίου, οι δύο Οδηγίες **2013/33/ΕΕ** και **2013/32/ΕΕ** επιβάλλουν την εκπροσώπηση ασυνόδευτων ανηλίκων τόσο σε σχέση με τις **διαδικασίες εξέτασης των αιτήσεων ασύλου τους**, όσο και σε σχέση με την **πρόσβαση και απόλαυση των συνθηκών υποδοχής**. Συγκεκριμένα:

- I. Η **Οδηγία 2013/33/ΕΕ σε σχέση με τις συνθήκες υποδοχής**, ορίζει ως «εκπρόσωπο» των ασυνόδευτων ανηλίκων «*πρόσωπο ή οργάνωση που έχει ορισθεί από τις αρμόδιες αρχές με καθήκον να συνδράμει και να αντιπροσωπεύει ασυνόδευτο ανήλικο σε διαδικασίες που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία, ώστε να διασφαλίζει το μείζον συμφέρον του παιδιού, και να ασκεί νομική ικανότητα για λογαριασμό του οσάκις είναι αναγκαίο. Σε περίπτωση που οργάνωση ορίζεται εκπρόσωπος, ορίζει ένα πρόσωπο υπεύθυνο για να επιτελεί τα καθήκοντα εκπροσώπου όσον αφορά τον ασυνόδευτο ανήλικο, σύμφωνα με την παρούσα οδηγία*» [άρθρο 2(ι)].
- II. Η **Οδηγία 2013/32/ΕΕ σε σχέση με τις διαδικασίες εξέτασης αιτήσεων ασύλου**, ορίζει ως εκπρόσωπο «*το πρόσωπο ή η οργάνωση που έχει ορισθεί από τους αρμόδιους φορείς για να συνδράμει και να αντιπροσωπεύει ασυνόδευτο ανήλικο, έτσι ώστε να διασφαλίζει το μείζον συμφέρον του παιδιού και να διενεργεί νομικές πράξεις για λογαριασμό του ανηλίκου οσάκις είναι αναγκαίο. Όταν μια οργάνωση έχει ορισθεί εκπρόσωπος, ορίζει ένα πρόσωπο που θα είναι υπεύθυνο για την άσκηση των καθηκόντων του εκπροσώπου όσον αφορά τον ασυνόδευτο ανήλικο, σύμφωνα με την παρούσα οδηγία*» [άρθρο 2(ιδ)].

19. Περαιτέρω και οι δύο Οδηγίες καθορίζουν ότι οργανισμοί ή ιδιώτες των οποίων τα συμφέροντα συγκρούονται ή θα μπορούσαν ενδεχομένως να συγκρούονται με εκείνα των ασυνόδευτων ανηλίκων δεν είναι επιλέξιμοι για να καθίστανται εκπρόσωποι [άρθρο 24(1) της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ και 25(1α) της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ]. Απαιτείται, επίσης, τα πρόσωπα που ασκούν την εκπροσώπηση να είναι κατάλληλα καταρτισμένα σε σχέση με τις ανάγκες των ασυνόδευτων ανηλίκων, αλλά και σε σχέση με την εκπροσώπησή τους, ανάλογα με το περιεχόμενο της εκπροσώπησης,

¹⁰ General Comment No. 6 (2005). Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin. CRC/GC/2005/6, (par. 36, 37), UNHCR Geneva (1999), UNHCR's Guidelines on Applicable Criteria and Standards relating to the Detention of Asylum-Seekers, Guideline 6, Detention Guidelines. Guidelines on the Applicable Criteria and Standards relating to the Detention of Asylum-Seekers and Alternatives to Detention, (par.56).

¹¹ Rahimi v. Greece, Υπόθεση Αρ. 8687/08, Απόφαση Ημερ. 05/04/2011, τελική 05/07/2011.

ήτοι κατά πόσο αφορά στις συνθήκες υποδοχής ή κατά πόσον αφορά στις διαδικασίες εξέτασης του αιτήματός τους για άσυλο, σε σχέση με τα πιο κάτω:

- I. Εκπροσώπηση στο στάδιο των διοικητικών διαδικασιών σε σχέση με την πρόσβαση αλλά και την απόλαυση των συνθηκών υποδοχής στα καθοριζόμενα στην Οδηγία επίπεδα·
- II. Εκπροσώπηση στο στάδιο των δικαστικών διαδικασιών σε σχέση με δυσμενείς αποφάσεις οποιαδήποτε αρμόδιας αρχής για περιορισμό της πρόσβασης σε συνθήκες υποδοχής ή σε περίπτωση που τα επίπεδα των συνθηκών υποδοχής δεν είναι τα καθορισθέντα από την Οδηγία.
- III. Εκπροσώπηση στο στάδιο των διοικητικών διαδικασιών σε σχέση με την εξέταση της αίτησης ασύλου τους, περιλαμβανομένης ιδίως της εκπροσώπησης σε σχέση με την υποβολή παιδιών σε ιατρικές εξετάσεις για τον καθορισμό της ηλικίας τους·
- IV. Εκπροσώπηση στο στάδιο των δικαστικών διαδικασιών σε σχέση με την εξέταση της αίτησης ασύλου τους, καθώς επίσης και σε σχέση με ενδιάμεσες αποφάσεις, όπως για παράδειγμα τη μη αναγνώρισή τους ως ασυνόδευτων ανηλίκων, σε περίπτωση αρνητικής απόφασης επί τους αιτήματος για άσυλο ή σε περίπτωση ανάκλησης ή παύσης του καθεστώτος που παραχωρήθηκε·

20. Η διασφάλιση των διαδικαστικών εγγυήσεων, συμπεριλαμβανομένης και της εκπροσώπησης είναι πρωταρχικής σημασίας για τη αποτελεσματική διασφάλιση των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων παιδιών σε διοικητικές και δικαστικές διαδικασίες. Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) (Fundamental Rights Agency-FRA) κάλεσε τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν την παροχή κατάλληλης νομικής εκπροσώπησης, παροχής συμβουλών καθώς και δωρεάν νομικής βοήθειας, ανάλογα με την περίπτωση, σε ασυνόδευτα παιδιά που ζητούν άσυλο και τους κηδεμόνες τους, στο πλαίσιο νομικών διαδικασιών, το συντομότερο δυνατόν, προκειμένου να διασφαλίζεται η δίκαιη πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη¹². Σύμφωνα με το FRA η παροχή ποιοτικής νομικής συνδρομής όχι μόνο ωφελεί το συγκεκριμένο παιδί, αλλά ωφελεί και την εν λόγω διαδικασία ασύλου ή μετανάστευσης.

E.1.2. Αρχές για την παροχή ποιοτικής νομικής συνδρομής

21. Όπως προκύπτει, η νομοθεσία της ΕΕ καθορίζει ορισμένα πολύ γενικά πρότυπα σχετικά με την πρόσβαση στη νομική συνδρομή και εκπροσώπηση, οι λεπτομέρειες ουσιαστικά καθορίζονται σε εθνικό επίπεδο, και, ως εκ τούτου, δεν υπάρχει κοινή προσέγγιση, σε πρακτικό επίπεδο, της νομικής συνδρομής μεταξύ των κρατών

¹² Fundamental Rights Agency -FRA, Separated, asylum seeking children in European Union Member States, Summary Report 2010.

μελών. Η έλλειψη, στο ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο, προτύπων παρατηρείται σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό όσον αφορά την πρόσβαση σε **ποιοτική** νομική συνδρομή για τα ασυνόδευτα παιδιά.

22. Το κενό σε σχέση με τα **πρότυπα ποιοτικής νομικής συνδρομής**, επιχειρεί να καλύψει η συγκριτική μελέτη του European Council on Refugees and Exiles (ECRE) με τίτλο «*Right to Justice: Quality Legal Assistance for Unaccompanied Children*»¹³. Η μελέτη παρουσιάζει τα ισχύοντα συστήματα νομικής συνδρομής (legal assistance) που παρέχονται για τα ασυνόδευτα παιδιά σε διάφορες διαδικασίες μετανάστευσης και ασύλου σε επτά χώρες (Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Δανία, Ιταλία, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο), εντοπίζει προβληματικά ζητήματα και εισηγείται καλές πρακτικές. Παράλληλα, διαμόρφωσε κατευθυντήριες αρχές για την ποιοτική και αποτελεσματική νομική συνδρομή σε διαδικασίες ασύλου και μετανάστευσης και συναφείς δείκτες για τη μέτρηση του αντικτύπου τους. Συνοπτικά, η πιο πάνω έκθεση κατέδειξε τα εξής:

1. Παρόλο ότι η νομική συνδρομή μπορεί να καθορίζεται στα πλαίσια των εθνικών νομοθεσιών, εντούτοις, παρατηρούνται κενά στην πρακτική εφαρμογή σε σχέση με το εν λόγω δικαίωμα.
2. Η δωρεάν νομική συνδρομή παρέχεται από το νόμο σε μια σειρά διαδικασιών ασύλου και μετανάστευσης για τα ασυνόδευτα παιδιά, κατά τρόπο που γενικά έχει λιγότερους περιορισμούς και διαδικαστικά εμπόδια από τη νομική συνδρομή των ενηλίκων.
3. Σε όλες τις χώρες που ερωτήθηκαν, οι ΜΚΟ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην παροχή νομικής συνδρομής και ορισμένες φορές οι εν λόγω οργανώσεις ασκούν πλήρη νομική εκπροσώπηση.
4. Ο ρόλος του κηδεμόνα, είναι καθοριστικός για την πρόσβαση των ασυνόδευτων παιδιών σε νομική συνδρομή. Παρόλα αυτά, συχνά δεν διορίζεται αμέσως και σε ορισμένα κράτη, με υπερβολικά μεγάλο φόρτο εργασίας, δεν ακολουθούν κάθε παιδί υπό την ευθύνη τους.
5. Η εκτίμηση της ποιότητας της νομικής συνδρομής που παρέχεται φαίνεται ότι επηρεάζεται άμεσα από τη στάση, τις δεξιότητες και τη δέσμευση των νομικών συμβούλων, από συστημικούς παράγοντες, όπως της περιορισμένης χρηματοδότησης και της ερμηνείας που αποδίδεται στη νομική εκπροσώπηση.
6. Εντοπίστηκαν παραδείγματα καλών πρακτικών σε όλα τα κράτη, ιδίως όσον αφορά τις προσπάθειες των νομικών συμβούλων να παρέχουν ποιοτική βοήθεια ή τις δράσεις οργανισμών για ενημέρωση των ασυνόδευτων παιδιών για το δικαίωμά τους σε νομική συνδρομή.
7. Για τη διασφάλιση του δικαιώματος των ασυνόδευτων παιδιών στη δικαιοσύνη και σε αποτελεσματικά ένδικα βοηθήματα, είναι σημαντικό η νομική βοήθεια να είναι διαθέσιμη και σε υποθέσεις που αφορούν την εκτίμηση της ηλικίας.

¹³ European Council on Refugees and Exiles (ECRE). *Right to Justice: Quality Legal Assistance for Unaccompanied Children*, (Comparative Report), 2014.

23. Η μελέτη ολοκληρώνεται καλώντας τα κράτη και τους ασκούντες νομικά επαγγέλματα να εφαρμόσουν τις κατευθυντήριες αρχές που περιγράφονται στο Παράρτημα 1¹⁴ της μελέτης. **Ακολουθεί παρουσίαση των Κατευθυντήριων αυτών Αρχών για την παροχή ποιοτικής νομικής συνδρομής στα ασυνόδευτα παιδιά:**

Αρχή 1: Η παροχή νομικής συνδρομής παρέχεται με σκοπό και με τρόπο που σέβεται πλήρως τα δικαιώματα του παιδιού. Αυτή η γενική αρχή περιλαμβάνει δύο συνιστώσες. Συγκεκριμένα, απαιτεί από τους νομικούς συμβούλους όχι μόνο να διασφαλίζουν ότι λαμβάνεται υπόψη η αρχή του συμφέροντος του παιδιού κατά τη διαδικασία ουσιαστικής λήψης αποφάσεων, αλλά ότι διασφαλίζεται και σε σχέση με τον τρόπο διεξαγωγής της εν λόγω διαδικασίας.

Αρχή 2: Η παροχή νομικής συνδρομής βασίζεται και συμβάλλει στο σύστημα προστασίας των παιδιών. Για δικαιοσύνη φιλική προς τα παιδιά στο πλαίσιο του ασύλου και της μετανάστευσης, είναι σημαντική η ουσιαστική αλληλεπίδραση μεταξύ του εθνικού συστήματος ασύλου ή/και μετανάστευσης με το σύστημα προστασίας των παιδιών.

Αρχή 3: Εξασφαλίζεται άμεση και αποτελεσματική πρόσβαση σε ποιοτική νομική συνδρομή. Θα πρέπει να παρέχεται, το συντομότερο δυνατό, δωρεάν νομική συνδρομή σε όλα τα ασυνόδευτα παιδιά, σε όλα τα στάδια των διαδικασιών στα οποία υποβάλλονται, καθότι για παράδειγμα η ποιότητα της πρώτης συνέντευξης στα πλαίσια της εξέτασης της αίτησης ασύλου μπορεί να καθορίσει την υπόλοιπη διαδικασία και συνεπώς να έχει σημαντικό αντίκτυπο στην απόφαση για διεθνή προστασία.

Αρχή 4: Το πλαίσιο εντός του οποίου οι νομικοί σύμβουλοι παρέχουν νομική συνδρομή πρέπει να τους επιτρέπει να διασφαλίζουν τη συμμετοχή των ασυνόδευτων παιδιών. Η πρόσβαση νομικών συμβούλων σε ασυνόδευτα παιδιά θα πρέπει να εξασφαλίζεται στα πλαίσια των διαδικασιών της μεταχείρισης των παιδιών όπως η εκτίμησης της ηλικίας, οι διαδικασίες στα σύνορα, ή σε κράτηση.

Αρχή 5: Οι νομικοί σύμβουλοι διαθέτουν επαρκή χρόνο π.χ. για ενημέρωση, προετοιμασία, δημιουργία σχέσης με το παιδί, καθώς και κατάλληλους πόρους για την παροχή νομικής συνδρομής στα ασυνόδευτα παιδιά.

Αρχή 6: Οι νομικοί σύμβουλοι που εργάζονται με ασυνόδευτα παιδιά διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα, γνώσεις, δεξιότητες και συμπεριφορές και είναι πλήρως ανεξάρτητοι ως προς τη λειτουργία και τον ρόλο τους. Ο νομικός σύμβουλος πρέπει να διαθέτει τα κατάλληλα προσόντα, τη γνώση, τις δεξιότητες και τις ικανότητες που απαιτούνται για να επικοινωνεί, να συμβουλεύει και να αντιπροσωπεύει το παιδί και το συμφέρον του, όχι μόνο στον τομέα του ασύλου και

¹⁴ European Council on Refugees and Exiles (ECRE). Right to Justice: Quality Legal Assistance for Unaccompanied Children, *Annex 1. Guiding principles for quality legal assistance for unaccompanied children*, 2014.

της μετανάστευσης αλλά και ευρύτερα όσον τα δικαιώματα του παιδιού. Επιπλέον, πρέπει να λειτουργούν με γνώμονα το καλύτερο συμφέρον του παιδιού και να είναι πλήρως ανεξάρτητοι ως προς τη λειτουργία και τον ρόλο τους σε εθνικό επίπεδο.

Αρχή 7: Διατίθενται κατάλληλοι, εκπαιδευμένοι και ανεξάρτητοι διερμηνείς για την αποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ του παιδιού και των νομικών συμβούλων του. Στο πλαίσιο των διαδικασιών ασύλου και μετανάστευσης, ο ρόλος του διερμηνέα είναι πρωταρχικής σημασίας για την αποτελεσματική επικοινωνία του παιδιού με όλους τους επαγγελματίες που έρχονται σε επαφή. Τόσο η ποιότητα της παρεχόμενης βοήθειας όσο και η πραγματική απόλαυση των δικαιωμάτων του παιδιού μπορεί να υπονομευθεί από την κακή ερμηνεία ή/και από μια ακατάλληλη στάση διερμηνέα.

Αρχή 8: Δημιουργούνται ανεξάρτητοι μηχανισμοί παρακολούθησης και αξιολόγησης της ποιότητας της νομικής συνδρομής. Δεδομένης της σημασίας των δικαιωμάτων που διακυβεύονται στις διαδικασίες ασύλου και μετανάστευσης και της ανάγκης για παροχή ποιοτικής νομικής συνδρομής, είναι σημαντικό να υπάρχουν ανεξάρτητοι μηχανισμοί παρακολούθησης σε εθνικό επίπεδο, προκειμένου να διασφαλιστεί το απαιτούμενο επίπεδο νομικής συνδρομής.

Αρχή 9: Παρέχεται επαρκής χρηματοδότηση και οι νομικοί σύμβουλοι έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες, την κατάρτιση και την εμπειρογνωμοσύνη που απαιτούνται για την υποστήριξη της ποιοτικής νομικής βοήθειας. Οι αυστηρές δημοσιονομικές περικοπές σε θέματα νομικής συνδρομής δημιουργούν προβλήματα στην παροχή ποιοτικής νομικής συνδρομής και κενά στην προστασία. Η έγκαιρη παροχή νομικής συνδρομής δεν ωφελεί μόνο τον αιτούντα άσυλο, αλλά και το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, ενόψει του ότι, η δημιουργία άρτιας και βιώσιμης διαδικασίας λήψης αποφάσεων στην αρχική φάση, επιτρέπει επίσης στα όργανα προσφυγής να εκδικάζουν προσφυγές ταχύτερα και επομένως, πιο οικονομικά.

E.1.3. Κυπριακή Νομοθεσία

24. Το θέμα της **εκπροσώπησης** των ασυνόδευτων ανηλίκων στις διαδικασίες εξέτασης της αίτησής τους για άσυλο, έχει μακρύ ιστορικό γεγονότων και αντιπαραθέσεων, για το οποίο προέβηκα σε πολλές παρεμβάσεις τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε διεθνή διαβήματα.

25. Αρχικά ο περί Προσφύγων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2009 [122(I)/2009] παρείχε στην Επίτροπο Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού αρμοδιότητες να ενεργεί ως εκπρόσωπος και συνδρομητής των ασυνόδευτων ανηλίκων που αιτούνται άσυλο, παρέχοντάς τους εκπροσώπηση κατά τη διαδικασία εξέτασης των αιτήσεών τους. Παρόλα αυτά η εκπροσώπηση ασυνόδευτων ανηλίκων στις διαδικασίες εξέτασης της αίτησής τους για άσυλο, παρέμειναν σε αδιέξοδο για πολλά χρόνια, ως αποτέλεσμα

των διαφορετικών ερμηνειών που απέδιδαν στη σχετική πρόνοια η Επίτροπος¹⁵, το ΥΕ και ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας¹⁶. Η διχογνωμία αυτή είχε ως αποτέλεσμα την τότε αναστολή της εξέτασης των αιτήσεων των ασυνόδευτων αιτητών ασύλου από την Υπηρεσία Ασύλου, και ως εκ τούτου παραβιάζονταν τα δικαιώματα της ευάλωτης αυτής ομάδας παιδιών.

26. Σχετικά με την επίλυση του αδιεξόδου στο θέμα της εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων είχα, στα πλαίσια του ελεγκτικού μου ρόλου, προβεί σε μεγάλο αριθμό παρεμβάσεων στις οποίες παρουσίασα και ανέλυσα τις θέσεις μου σχετικά με τη διασφάλιση του δικαιώματος των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών σε νομική εκπροσώπηση. Συγκεκριμένα οι θέσεις μου παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν στον Πρόεδρο και τα Μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών, με γραπτές παρεμβάσεις (ημερ. 20/9/2010, 30/12/2010, 10/3/2011), στους εκάστοτε Υπουργούς Εσωτερικών (ημερ. 17/6/2010, 8/7/2010, 3/8/2010, 17/9/2010, 21/6/2011, 21/12/2011, 16/3/2011) και τη Νομική Υπηρεσία (ημερ. 31/8/2010). *(Για περαιτέρω πληροφορίες σε σχέση με τις παρεμβάσεις βλέπε Ετήσιες Εκθέσεις της Επιτροπής Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού 2011, σελ. 74-75, 2012, σελ. 97-98, 2013, σελ. 107 και 2014, σελ. 96-99).*

27. Το 2013, το θέμα της εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου στις διαδικασίες εξέτασης των αιτήσεων τους για άσυλο, διαφοροποιήθηκε με τον περί Προσφύγων (Τροποποιητικό) Νόμο του 2013 [Ν. 9(Ι)/2013] σύμφωνα με τον οποίο, η αρμοδιότητα της εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου, μεταφέρθηκε από την Επίτροπο, στις ΥΚΕ. Σχετικά με τη συγκεκριμένη ρύθμιση, τοποθετήθηκα στην Θέση-2014, στην οποία διαπίστωνα ότι, η ρύθμιση με την οποία η αρμοδιότητα της εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου δόθηκε στο Διευθυντή ΥΚΕ -οποίος ενεργεί «αυτοπροσώπως ή μέσω λειτουργού του Γραφείου του»- είναι ανεφάρμοστη. Και τούτο γιατί, από τη μια, οι ΛΚΥ, ως εκ των αρμοδιοτήτων τους, δεν μπορούν και/ή δεν έχουν νομική κατάρτιση ώστε να είναι σε θέση να παρέχουν νομική συμβουλή και να προστατεύουν τα δικαιώματα του ασυνόδευτου ανηλίκου και, από την άλλη, δεν μπορούν να αποταθούν στη Νομική Υπηρεσία του Κράτους δεδομένου ότι, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας είναι ο νομικός σύμβουλος της Διοίκησης ενώπιον της οποίας θα εξεταστεί το αίτημα του ασυνόδευτου παιδιού (παράγραφος 112 της Θεσης-2014). Στη βάση της διαπίστωσης αυτής, εισηγήθηκα ότι, πρέπει να προωθηθούν τάχιστα οι αναγκαίες ενέργειες για **οριστική νομοθετική ρύθμιση** του θέματος της νομικής

¹⁵ Η Επίτροπος υποστήριξε ότι η εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών συνιστά νομική εκπροσώπηση και επομένως ότι θα πρέπει να ασκείται, όχι από λειτουργούς του Γραφείου της αλλά σύμφωνα με τις πρόνοιες του Περί Δικηγόρων Νόμου, από δικηγόρους που ασκούν το επάγγελμα.

¹⁶ Η Θέση του Υπουργείου Εσωτερικών και της Υπηρεσίας Ασύλου η οποία βασιζόταν σε γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας υποστήριξε ότι, είναι νομικά επισφαλής η άσκηση της εκπροσώπησης από την Επίτροπο μέσω αγοράς υπηρεσιών από ιδιώτες δικηγόρους, επειδή ο εν λόγω Νόμος καθόριζε ότι αυτή η εκπροσώπηση και συνδρομή θα πρέπει να γίνεται είτε αυτοπροσώπως από την Επίτροπο είτε από λειτουργούς του Γραφείου της.

εκπροσώπησης, ώστε να ορίζεται **σαφώς** στον Νόμο, **ότι η «εκπροσώπηση» αφορά νομική εκπροσώπηση και η αρμοδιότητα αυτή να δοθεί σε φορέα ο οποίος να μπορεί να την ασκήσει** (βλέπε παράγραφος 115 της Θέσης-2014).

28. Εν τέλει, παρόλη την πιο πάνω σύσταση της Θέσης-2014 και τις αναλυτικές θέσεις που κατέθεσα με Υπόμνημα¹⁷ στην αρμόδια Κοινοβουλευτική Επιτροπή, το 2016 μετά την ψήφιση του περί Προσφύγων (Τροποποιητικού) Νόμου του 2016 [Ν. 105(Ι)/2016], ο περί Προσφύγων Νόμος προβλέπει, σε σχέση με τη εκπροσώπηση, τα εξής:

- I. Ο ΔΥΚΕ «ενεργεί το συντομότερο δυνατό, αυτοπροσώπως ή μέσω λειτουργού των εν λόγω Υπηρεσιών, ως εκπρόσωπος και συνδρομητής του ασυνόδευτου ανηλίκου στις διαδικασίες που προβλέπονται στον παρόντα Νόμο, ώστε να διασφαλίζει το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, και, οσάκις είναι αναγκαίο, να ασκεί νομική ικανότητα για λογαριασμό του ασυνόδευτου ανηλίκου ή να διασφαλίζει την Παράρτημα εκπροσώπηση του ασυνόδευτου ανηλίκου σε δικαστική διαδικασία σύμφωνα με τον περί Επιτρόπου Προστασίας Δικαιωμάτων του Παιδιού (Διορισμός Επιτρόπου από το Δικαστήριο ως Αντιπρόσωπος Παιδιού) Διαδικαστικό Κανονισμό του 2014.» [άρθρο 10(1Β)]
- II. «Η Υπηρεσία Ασύλου μεριμνά ώστε να παρέχεται η ευκαιρία στον εκπρόσωπο να ενημερώνει τον ασυνόδευτο ανήλικο σχετικά με το νόημα και τις πιθανές συνέπειες της προσωπικής συνέντευξης και, εφόσον ενδείκνυται, σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο ο ασυνόδευτος ανήλικος πρέπει να προετοιμαστεί για την προσωπική συνέντευξη.» [άρθρο 10(1Γ)]
- III. Η ΥΑ επιτρέπει στον εκπρόσωπο ή/και νομικό σύμβουλο να παρίσταται στην προσωπική συνέντευξη του ασυνόδευτου ανηλίκου και να υποβάλλει ερωτήσεις ή παρατηρήσεις, εντός του πλαισίου που ορίζει ο αρμόδιος λειτουργός που διεξάγει τη συνέντευξη. [άρθρο 10(1Δ)]
- IV. Στον ασυνόδευτο ανήλικο και στον εκπρόσωπό του παρέχονται δωρεάν οι νομικές και διαδικαστικές πληροφορίες που αφορούν την αίτηση ασύλου καθώς και πληροφορίες για τις διαδικασίες ανάκλησης και εκπνοής της διεθνούς προστασίας. [άρθρο 10(1ΣΤδς)]
- V. Ο ΔΥΚΕ ενεργεί το συντομότερο δυνατό, αυτοπροσώπως ή μέσω λειτουργού των εν λόγω Υπηρεσιών, ως εκπρόσωπος και συνδρομητής του ασυνόδευτου ανηλίκου, προκειμένου ο τελευταίος να επωφεληθεί των δικαιωμάτων και να συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στον παρόντα Νόμο. Ο εν λόγω Διευθυντής ενημερώνει αμέσως τον ασυνόδευτο ανήλικο για το συγκεκριμένο πρόσωπο που ορίζεται να ενεργεί ως εκπρόσωπός του. Ο εκπρόσωπος, ασκεί τα καθήκοντά του σύμφωνα με την αρχή του βέλτιστου

¹⁷ Υπόμνημα με τίτλο «Θέσεις της Επιτρόπου Προστασίας Δικαιωμάτων του Παιδιού επί των Νομοσχεδίων με τίτλους (1) Ο περί Προσφύγων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2015 & (2) Ο περί Προσφύγων (Τροποποιητικός) (Αρ.2) Νόμος του 2015» που κατατέθηκε στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών στις 29/06/2016. Το Υπόμνημα βρίσκεται αναρτημένη στην ιστοσελίδα της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού www.childcom.org.cy στο σύνδεσμο «Υπομνήματα Επιτρόπου στη Βουλή».

συμφέροντος του παιδιού, διαθέτει την αναγκαία εμπειρογνωμοσύνη για το σκοπό αυτό και για να διασφαλιστεί η ευημερία και η κοινωνική ανάπτυξη του ανηλίκου, η αλλαγή του προσώπου που ενεργεί ως εκπρόσωπος, πραγματοποιείται μόνο όταν είναι αναγκαίο. Ο εν λόγω Διευθυντής δεν ορίζει ως εκπρόσωπο ασυνόδευτου ανηλίκου πρόσωπο του οποίου τα συμφέροντα συγκρούονται, ή θα μπορούσαν ενδεχομένως να συγκρούονται, με εκείνα του ασυνόδευτου ανηλίκου. [άρθρο 10(2)]

- VI. Ο Προϊστάμενος διενεργεί τακτικά αξιολόγηση, συμπεριλαμβανομένης και της αξιολόγησης για τη διαθεσιμότητα των αναγκών μέσω της εκπροσώπησης του ασυνόδευτου ανηλίκου. Ο Υπουργός ΕΠΚΑ λαμβάνει υπόψη την εν λόγω αξιολόγηση, δίνοντας τυχόν σχετικές οδηγίες στο ΔΥΚΕ και λαμβάνοντας κάθε άλλο αναγκαίο μέτρο για την αποτελεσματική εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανήλικων. [άρθρο 10(2A)].

E.1.4. Η Κυπριακή διαδικασία και πρακτική

29. Σύμφωνα με τη εθνική Νομοθεσία ο ρόλος του εκπροσώπου των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασκείται από τις ΥΚΕ –την ίδια Υπηρεσία που ασκεί το ρόλο του κηδεμόνα- και ενεργοποιείται, σε επίπεδο διοικητικών διαδικασιών, από τη στιγμή που άτομο δηλώσει ότι είναι ασυνόδευτος ανήλικος αιτητής. Σε σχέση με τον **τρόπο άσκησης της εκπροσώπησης σε επίπεδο διοικητικών διαδικασιών**, ο Γενικός Διευθυντής Υπουργείου Εργασίας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΥΕΠΚΑ), με επιστολή ημερ. 10/05/2016¹⁸, με πληροφόρησε τα εξής:

- I. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι ενημερώνονται τόσο από τις ΥΚΕ όσο και από την ΥΑ για τις διαδικασίες εξέτασης της αίτησης ασύλου καθώς και για την ενεργοποίηση ή/και προώθηση ενεργειών στα πλαίσια του Κανονισμού του Δουβλίνου.
- II. Η ενημέρωση των ασυνόδευτων ανηλίκων γίνεται προφορικά από, το ΛΚΥ που τους συνοδεύει, όσο και γραπτώς, με ενημερωτικό έντυπο μεταφρασμένο στη μητρική τους γλώσσα. Το ίδιο έντυπο δίδεται και στην ΥΑ κατά τη λήψη της συνέντευξης.
- III. Σε σχέση με τη διαδικασία του Κανονισμού του Δουβλίνου, ενημερώνονται από την πρώτη μέρα για τα χρονικά περιθώρια που έχουν στη διάθεσή τους για να προωθηθούν έγκαιρα τα αιτήματα τους καθώς και για τα έγγραφα που πρέπει να προσκομίσουν. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, σε συνεργασία με την αρμόδια ΛΚΥ, λαμβάνουν τακτική ενημέρωση ή όποτε το ζητήσουν, για το στάδιο που βρίσκονται οι προσωπικές τους αιτήσεις στην ΥΑ.
- IV. Σε κάθε Επαρχιακό Γραφείο Ευημερίας έχει οριστεί ένας αρμόδιος ΛΚΥ για την διαχείριση των περιπτώσεων ασυνόδευτων ανήλικων. Σε επαρχίες όπως η

¹⁸ Επιστολή Γενικού Διευθυντή ΥΕΠΚΑ προς την Επίτροπο, με ημερ. 10/05/2016 και Αρ. Φακ.: 11.9.06.1.4. στην οποία επισύναψε Έκθεση των ΥΚΕ.

Λάρνακα λόγω του αυξημένου αριθμού των ασυνόδευτων ανηλίκων, έχει πρόσφατα οριστεί και δεύτερη ΛΚΥ. (Σημείωση Επιτρόπου: Για περίοδο ενός περίπου χρόνου, περί το 2017-2018 στη Λάρνακα ασκούσε καθήκοντα μόνο 1 ΛΚΥ. Την περίοδο δημοσιοποίησης της Έκθεσης αρμόδιοι ΛΚΥ για ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές είναι 1 ΛΚΥ για Λευκωσία, 2 ΛΚΥ για Λάρνακα και 1 ΛΚΥ για Λεμεσό). Οι Λειτουργοί που χειρίζονται περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλίκων παρακολούθησαν κατά τη διάρκεια του 2015 εκπαιδευτικά σεμινάρια που διοργάνωσε το Ευρωπαϊκό Γραφείο Στήριξης Ασύλου (EASO) στην Κύπρο για θέματα των ασυνόδευτων ανηλίκων όπως τεχνικές συνέντευξης, καθορισμός του βέλτιστου συμφέροντος των ασυνόδευτων ανηλίκων κτλ. Επίσης τρεις ΛΚΥ, έλαβαν μέρος σε κοινή εκπαίδευση με την ΥΑ και την Αστυνομία στη Γερμανία.

- V. Όσον αφορά ερώτημά μου κατά πόσον ο ίδιος Λειτουργός που ασκεί το ρόλο του κηδεμόνα καλείται να ασκήσει και το ρόλο του εκπροσώπου, ενημερώθηκα ότι οι Λειτουργοί των ΥΚΕ ενεργούν ως, κηδεμόνες και εκπρόσωποι των ασυνόδευτων ανηλίκων, στη διαδικασία υποβολής αίτησης για διεθνή προστασία και για οικογενειακή επανένωση μέσω του κανονισμού του Δουβλίνου.
- VI. Όσον αφορά ερώτημά μου για τον τρόπο με τον οποίο οι ΥΚΕ μεριμνούν να μην παρατηρείται σύγκρουση στη διεκπεραίωση των δύο ρόλων ειδικότερα όταν αυτοί ασκούνται από τον ίδιο ΛΚΥ, απάντησε «19. Στις περιπτώσεις που κρίνεται απαραίτητη η νομική καθοδήγηση για θέματα που αφορούν τους ασυνόδευτους ανήλικους, με έγκριση του Γενικού Διευθυντή ζητείται η συνδρομή της Υπάτης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και της μη Κυβερνητικής Οργάνωσης Hope for Children.»
- VII. Περαιτέρω: **«Ενώ η εκπροσώπηση ασυνόδευτων ανηλίκων σε θέματα που αφορούν την πρόσβαση τους στα δικαιώματά τους, εμπίπτει στις αρμοδιότητες των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας θεωρούμε πως η νομική εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων θα πρέπει να γίνεται από άτομο με νομική κατάρτιση.»**

30. Επιπρόσθετα, το 2016, μετά από νέες γραπτές εγκυκλίους της ΔΥΚΕ¹⁹ καθορίστηκε ότι, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτητές θα συνοδεύονται, στις συνεντεύξεις της ΥΑ από την ίδια Ιδρυματική Λειτουργό για όλες τις Επαρχίες, η οποία πριν την ανάληψη των εν λόγω καθηκόντων θα τύχει της ανάλογης προετοιμασίας. Σύμφωνα με τη ΔΥΚΕ, η διευθέτηση αυτή έγινε για τήρηση ενιαίου χειρισμού του θέματος για όλα τα παιδιά και αποτέλεσμα της οποίας θα είναι και η εξοικονόμηση του χρόνου των ΛΚΥ που χειρίζονται τα θέματα των ασυνόδευτων ανηλίκων. Η συγκεκριμένη οδηγία, εξακολουθεί να βρίσκεται σε ισχύ, αλλά δε φαίνεται να τηρείται με την ίδια συνέπεια από όλες τις επαρχίες.

¹⁹ Επιστολή ΔΥΚΕ προς τους Επαρχιακούς Λειτουργούς, με ημερ. 25/10/2016 και Αρ. Φακ.: 11.11.042.013; Επιστολή της ΔΥΚΕ προς τους Επαρχιακούς Λειτουργούς, με ημερ. 12/12/2016 και Αρ. Φακ.: 11.11.042.013.

31. Σχετικά με την **εκπροσώπηση σε επίπεδο δικαστικών διαδικασιών**, με βάση την προαναφερόμενη τροποποίηση του 2016 [βλέπε παράγραφο 28(Ι) πιο πάνω], ανέλαβα, μετά από σχετική τοποθέτηση της Νομικής Υπηρεσίας²⁰ την, εκ μέρους της ΔΥΚΕ, εκπροσώπηση ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ενώπιον του Διοικητικού Δικαστηρίου, με ανάθεση σε ιδιώτες δικηγόρους. Αρχές του 2017, καθορίστηκε, σε συνεννόηση και συνεργασία με τις ΥΚΕ, η πρακτική που θα εφαρμόζεται για το θέμα, και εξηύρα ιδιώτες δικηγόρους με τη διαδικασία αγοράς υπηρεσιών, οι οποίοι έτυχαν, εκπαίδευσης σε θέματα που αφορούν την εκπροσώπηση παιδιών στο Δικαστήριο, τα δικαιώματα του παιδιού, θέματα ασύλου και διεθνούς προστασίας. Μέχρι σήμερα, ανέλαβα, εκ μέρους της ΔΥΚΕ, μέσω ιδιωτών δικηγόρων την εκπροσώπηση 6 ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών, στο Διοικητικό Δικαστήριο.

E.2. Διαπιστώσεις

32. Όπως προαναφέρθηκε η Νομοθεσία καθορίζει τον ΔΥΚΕ, αφενός, ως κηδεμόνα των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών και, αφετέρου ως εκπρόσωπο και συνδρομητή των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου, σε ότι αφορά τις διαδικασίες που προβλέπονται στον περί Προσφύγων Νόμο και ειδικότερα σε σχέση με τις διαδικασίες εξέτασης του αιτήματος για άσυλο. Δεν γίνεται όμως ειδική αναφορά στην ιδιότητά του ΔΥΚΕ ως εκπροσώπου των παιδιών αναφορικά με την πρόσβασή τους στις συνθήκες υποδοχής, όπως απαιτείται από την Οδηγία 2013/33/ΕΕ. Περαιτέρω, ο Νόμος καθορίζει ότι, ο ΔΥΚΕ διασφαλίζει την εκπροσώπηση του ασυνόδευτου ανήλικου σε δικαστική διαδικασία σύμφωνα με τον περί Επιτρόπου Προστασίας Δικαιωμάτων του Παιδιού Διαδικαστικό Κανονισμό του 2014. Επισημαίνεται ότι ο Διευθυντής δεν ορίζει λειτουργό ως εκπρόσωπο του ασυνόδευτου ανήλικου εάν υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ αυτού και του παιδιού.

33. Δεδομένων των πιο πάνω, έχω την άποψη ότι **η θεσμική ρύθμιση της εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών, όσον αφορά την πρόσβασή τους σε συνθήκες υποδοχής -σε επίπεδο διοικητικών και δικαστικών διαδικασιών-**, και η θεσμική ρύθμιση της εκπροσώπησης σε σχέση με τις **διαδικασίες εξέτασης του αιτήματός τους για άσυλο, -σε επίπεδο διοικητικών διαδικασιών-**, είναι **ανεπαρκής και προβληματική** καθότι, οι προαναφερθείσες **πρόνοιες δεν διασφαλίζουν το σύνολο των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου** όπως αυτά κατοχυρώνονται, τόσο από τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες όσο και από τη Σύμβαση. Περαιτέρω, το συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο, **δεν πληροί τα πλείστα πρότυπα ποιοτικής νομικής συνδρομής**

²⁰ Επιστολή/γνωμάτευση Νομικής Υπηρεσίας προς τη ΔΥΚΕ, με ημερομηνία 28/11/2016 και Αρ. Φακ.: Γ.Ε.50(Α)/2002/Ν.90/4, Γ.Ε..50(Α)/1997/Ν.13/11.

όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί στη σχετική μελέτη του Συμβουλίου της Ευρώπης²¹.

34. Η νομοθετική ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία ο ρόλος του κηδεμόνα/εκπροσώπου ανατέθηκε στο ΔΥΚΕ, είναι ιδιαίτερα προβληματική διότι ενυπάρχει εκ του νόμου και εκ των πραγμάτων σύγκρουση συμφερόντων, με τα συμφέροντα του ασυνόδευτου ανηλίκου, κάτι που δεν επιτρέπεται από τις Οδηγίες, δεδομένου ότι ο ΔΥΚΕ αποτελεί κρατική κατά τα άλλα Αρχή, η οποία εφαρμόζει κρατική πολιτική. Συγκεκριμένα, ο ΔΥΚΕ αποτελεί, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 91Α του περί Προσφύγων Νόμου, την κρατική Αρχή με αρμοδιότητα να παρέχει πρόσβαση σε όλους τους αιτητές ασύλου, περιλαμβανομένων των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών, σε συνθήκες υποδοχής καθώς, επίσης, και να απορρίπτει ή διακόπτει την παροχή υλικών συνθηκών υποδοχής. Από την άλλη, έχει ως κηδεμόνας, την υποχρέωση να διασφαλίζει τα δικαιώματα και το συμφέρον των ασυνόδευτων ανηλίκων. Η σύγκρουση προκύπτει σε περίπτωση παραβιάσεων, εκ μέρους των ΥΚΕ σε σχέση με αποφάσεις που αφορούν την παροχή στους ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές σε συνθήκες υποδοχής, ενόψει του ότι, ο ΔΥΚΕ θα πρέπει να ενεργήσει ταυτόχρονα ως αρμόδια κρατική Αρχή, αλλά και ως κηδεμόνας για να διασφαλίσει τα δικαιώματα των ανηλίκων. Ακόμη μεγαλύτερη σύγκρουση ενυπάρχει σε τυχόν αποφάσεις αποκλεισμού ασυνόδευτων ανηλίκων από τις ειδικές συνθήκες υποδοχής, λόγω διαδικασιών εκτίμησης της ηλικίας τους στη βάση των οποίων οι κρατικές Αρχές αποφασίζουν ότι κάποιος δεν είναι ανήλικος, απόφαση που ακολουθείται από τον ΔΥΚΕ ως κρατική Αρχή, χωρίς να υφίσταται δυνατότητα του ασυνόδευτου ανήλικου να προσβάλει μια τέτοια απόφαση εάν την κρίνει λανθασμένη, αφού παύει αυτόματα η κηδεμονία/εκπροσώπηση εκ μέρους του ΔΥΚΕ.
35. Επιπρόσθετα, σε ότι αφορά ειδικότερα, τη νομική εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων στις διοικητικές διαδικασίες εξέτασης του αιτήματός τους για άσυλο, από τον ΔΥΚΕ, σύμφωνα και με παλαιότερη θέση μου, αυτή δεν είναι δυνατό να γίνεται από τον ΔΥΚΕ ή λειτουργό του αφού αφενός, δεν είναι νομικά καταρτισμένοι και εξειδικευμένοι για νομική εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων και αφετέρου, όπως προανέφερα, η θέση τους ως κρατικοί λειτουργοί, εμπεριέχει από τη φύση της, σύγκρουση συμφερόντων, αφού καλούνται κρατικοί λειτουργοί να εκπροσωπήσουν ασυνόδευτα παιδιά, στις διαδικασίες εξέτασης των αιτήσεων ασύλου τους από το ίδιο το κράτος. Ανεξάρτητα από το γεγονός ότι οι ΛΚΥ ανήκουν σε άλλη Υπηρεσία από την ΥΑ ή την Αναθεωρητική Αρχή Προσφύγων, δεν παύουν να είναι κρατικοί λειτουργοί και, ως εκ τούτου, να είναι ταγμένοι πρωταρχικά στη διασφάλιση των συμφερόντων του κράτους, παρά των ασυνόδευτων παιδιών αιτητών ασύλου.

²¹ European Council on Refugees and Exiles (ECRE). *Right to Justice: Quality Legal Assistance for Unaccompanied Children*, (Comparative Report), 2014.

36. Υπό το πρίσμα των υποχρεώσεων της Δημοκρατίας όπως απορρέουν από το Ευρωπαϊκό Δίκαιο, η νομοθετική ρύθμιση για το θέμα, είναι προβληματική για τους επιπρόσθετους πιο κάτω λόγους:

- I. **Δεν είναι σαφές το πλαίσιο εκπροσώπησης σε σχέση με την πρόσβαση στις συνθήκες υποδοχής** καθώς και τα επίπεδά τους όπως απαιτείται από την Οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής, τόσο σε σχέση με το διοικητικό, όσο σε σχέση με το δικαστικό επίπεδο.
- II. Σε σχέση με τη νομική εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων ενώπιον δικαστικής Αρχής, αυτή περιορίζεται μόνο σε σχέση με τις διαδικασίες εξέτασης αιτήσεων ασύλου και δεν επεκτείνεται στις συνθήκες υποδοχής, κατά παράβαση της Οδηγίας για τις συνθήκες υποδοχής.
- III. Η επιβολή υποχρέωσης στο ΔΥΚΕ να διασφαλίζει τη νομική εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ενώπιον δικαστηρίων, από την Επίτροπο, σύμφωνα με τον περί Προσφύγων Νόμο και τον αναφερόμενο Διαδικαστικό Κανονισμό, δεν κατοχυρώνει τα δικαιώματα των ασυνόδευτων παιδιών σύμφωνα με τις Οδηγίες, για τους πιο κάτω λόγους:
 - Περιορίζεται μόνο στις διαδικασίες αναφορικά με την απόφαση για το αίτημα ασύλου και δεν περιλαμβάνει προσφυγές σε σχέση με τις συνθήκες υποδοχής και τα επίπεδά τους.
 - Η παραπομπή στο Διαδικαστικό Κανονισμό και όχι στο Νόμο που διέπει τον θεσμό της Επιτρόπου είναι νομικά και νομοτεχνικά λανθασμένα, αφού οι εξουσίες της Επιτρόπου πηγάζουν από το Νόμο και όχι από τον Διαδικαστικό Κανονισμό του Ανωτάτου Δικαστηρίου.
 - Από νομοθετικής άποψης, η Επίτροπος σύμφωνα με το θεσμικό της Νόμο και το Διαδικαστικό Κανονισμό, παρεμβαίνει σε ήδη υπάρχουσες διαδικασίες και δεν μπορεί να εκκινήσει δικαστικές ή άλλες διαδικασίες εκ μέρους παιδιού. Επίσης από νομοθετικής άποψης, ο διορισμός ή μη της Επιτρόπου για την εκπροσώπηση παιδιού γενικά σε δικαστικές διαδικασίες εναπόκειται πάντοτε στη διακριτική ευχέρεια του Δικαστηρίου και δεν μπορεί να θεωρείται δεδομένος, ιδίως αφού ο Διαδικαστικός Κανονισμός προβλέπει τη δυνατότητα ενστάσεων από τα άλλα μέρη στη διαδικασία. Είναι γεγονός όμως ότι, **από πρακτικής, άποψης, δεν έχουν δημιουργηθεί μέχρι σήμερα οποιαδήποτε προβλήματα** σε σχέση με την καταχώριση προσφυγών, από την Επίτροπο και το Διοικητικό Δικαστήριο θεωρεί δεδομένο, λόγω των διατάξεων του περί Προσφύγων Νόμου, τον διορισμό της Επιτρόπου, στις προσφυγές των ασυνόδευτων ανηλίκων, επι των αποφάσεων ασύλου.
- IV. Δεν είναι σαφές το πλαίσιο εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών σε θέματα ειδικά κράτησης, εκεί και όπου υπάρχει αμφισβήτηση της ηλικίας τους και εν τω μεταξύ κρατούνται.
- V. Στο Νόμο, προβλέπεται ότι στον ασυνόδευτο ανήλικο και στον εκπρόσωπό του παρέχονται δωρεάν οι νομικές και διαδικαστικές πληροφορίες που

αναφέρονται στο εδάφιο (7Γ) του άρθρου 18, καθώς και οι πληροφορίες για τις διαδικασίες ανάκλησης και εκπνοής της διεθνούς προστασίας που προβλέπονται στα άρθρα 6, 6Α, 6Β και 19, αντίστοιχα [άρθρο 10(1ΣΤδς)], χωρίς όμως να καθορίζεται ποιος παρέχει δωρεάν αυτές τις νομικές και διαδικαστικές πληροφορίες. Επομένως υπάρχει παραβίαση της Οδηγίας αφού δεν αναφέρεται ποιος, πότε και πώς παρέχονται οι εν λόγω πληροφορίες.

- VI. Είναι αντιφατικό το γεγονός ότι, ενώ ο Νόμος καθορίζει τον ΔΥΚΕ ως «εκπρόσωπο», αναθέτει στην ΥΑ την αξιολόγηση για τη διαθεσιμότητα των αναγκαίων μέσων εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων, που είναι άλλη Υπηρεσία, ενώπιον της οποίας μάλιστα θα εκπροσωπεί τον ασυνόδευτο ανήλικο και τα συμφέροντά του. Αυτό από μόνο του, αποκαλύπτει τη σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ του ασυνόδευτου ανηλίκου και του ΔΥΚΕ, ο οποίος τον εκπροσωπεί ενώπιον της ΥΑ, η οποία κατά τα άλλα αξιολογεί τη διαθεσιμότητα των μέσων εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων από τον ΔΥΚΕ. Ο ΔΥΚΕ, επομένως, εξαρτάται άμεσα από την ΥΑ ως προς τη διαθεσιμότητα των πόρων σχετικά με την άσκηση της εκπροσώπησης.
- VII. Σε ότι αφορά δε τον τρόπο εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων ο Νόμος αντιγράφει την Οδηγία ως προς το εύρος της εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων, σύμφωνα με την οποία *«η Υπηρεσία Ασύλου επιτρέπει στον εκπρόσωπο ή/και νομικό σύμβουλο να παρίσταται στην προσωπική συνέντευξη του ασυνόδευτου ανηλίκου και να υποβάλλει ερωτήσεις ή παρατηρήσεις, εντός του πλαισίου που ορίζει ο αρμόδιος λειτουργός που διεξάγει τη συνέντευξη.»* Απλή αντιγραφή της Οδηγίας εντούτοις δεν συνιστά ενσωμάτωσή της και θα έπρεπε να καθοριστούν οι διαδικασίες που θα ισχύουν σε σχέση με την εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων ενώπιον της ΥΑ.

37. Στο πλαίσιο του εν λόγω Νόμου, **εξακολουθεί να μην καθορίζεται ρητά το δικαίωμα των ασυνόδευτων παιδιών σε νομική εκπροσώπηση**. Όσον αφορά το κατά πόσον, η εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων αφορά νομική εκπροσώπηση, παρά το γεγονός ότι αυτό, δεν αναφέρεται ρητά στις Οδηγίες, λαμβάνοντας όμως υπόψη το σύνολο των διατάξεων των Οδηγιών και τους τομείς στους οποίους τα ασυνόδευτα παιδιά έχουν δικαίωμα εκπροσώπησης, έχω την άποψη, την οποία είχα διατυπώσει και παλαιότερα με σειρά Υπομνημάτων μου, ότι πρόκειται **περί νομικής ουσιαστικά εκπροσώπησης**, ακόμα και στο στάδιο των διοικητικών διαδικασιών, τουλάχιστον σε ότι αφορά την εκπροσώπηση στο πλαίσιο των διαδικασιών εξέτασης της αίτησης για άσυλο.

38. Σχετική με το την πιο πάνω θέση μου είναι, η απάντηση που έλαβε το ΥΕ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή²², η οποία επισημαίνει ότι, παρά το γεγονός ότι, ο εκπρόσωπος

²² Επιστολή Αν. Γενικού Διευθυντή ΥΕ προς τη Γενική Διευθύντρια της Βουλής των Αντιπροσώπων και τον Πρόεδρο της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναίκων, με Αρ. Φακ.: 11.11.10.1 και ημερ.13/10/2014, η οποία μου κοινοποιήθηκε.

του παιδιού στις διαδικασίες εξέτασης αιτήσεων ασύλου μπορεί να είναι ο ίδιος με τον κηδεμόνα του σε ότι αφορά τη διασφάλιση ελάχιστων συνθηκών υποδοχής, στην πράξη όμως, ο εκπρόσωπος στις διαδικασίες θα πρέπει να έχει νομική κατάρτιση/υπόβαθρο. Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι, δεν υπάρχει μεν υποχρέωση ο εκπρόσωπος να είναι «προσοντούχος δικηγόρος» όμως, σε συμμόρφωση με την Αρχή του Συμφέροντος του Παιδιού και την Αρχή της αποτελεσματικότητας των Οδηγιών, ο εκπρόσωπος θα πρέπει να έχει την κατάλληλη εξειδίκευση για να εκπροσωπήσει το ασυνόδευτο παιδί στη διαδικασία, που πρακτικά σημαίνει ότι θα πρέπει να έχει νομική κατάρτιση και υπόβαθρο. Περαιτέρω, θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι, τα συμφέροντα του εκπροσώπου δεν συγκρούονται με αυτά του ασυνόδευτου ανηλίκου.

39. Δεδομένων των πιο πάνω, έχω την άποψη ότι, με βάση τις πραγματικότητες που υφίστανται στην Κύπρο και σύστημα νομικής εκπροσώπησης, για οποιαδήποτε υπόθεση, όπως καθορίζεται από τον περί Δικηγόρων Νόμο, μόνο δικηγόροι εγγεγραμμένοι στο Μητρώο Δικηγόρων που Ασκούν το Επάγγελμα, μπορούν να παρέχουν νομική εκπροσώπηση στους ασυνόδευτους ανήλικους. Άλλωστε, ο ίδιος ο περί Προσφύγων Νόμος ορίζει ως νομικό σύμβουλο σε σχέση γενικότερα με τους αιτητές ασύλου, «*πρόσωπο που κατέχει τίτλο τριτοβάθμιων σπουδών στη Νομική, ο οποίος είναι αναγνωρισμένος από τις αρμόδιες αρχές της Δημοκρατίας, και είναι εγγεγραμμένο στο Μητρώο των Δικηγόρων που Ασκούν το Επάγγελμα*» [άρθρο 2(1)].
40. Οι θέσεις μου για τη νομική φύση της εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών και της σύγκρουσης συμφερόντων που ενυπάρχει με την ανάθεση του ρόλου του εκπροσώπου στο ΔΥΚΕ, υιοθετήθηκαν και από τον Επίτροπο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΣτΕ, Nils Muiznieks και περιλήφθηκαν στην Έκθεση του ημερ. 31/03/2016²³, που αφορά την επίσκεψη που πραγματοποίησε στην Κύπρο κατά την περίοδο 7-11 Δεκεμβρίου 2015 καθώς και σε γραπτή επιστολή²⁴ του προς τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ημερομηνίας 26/10/2016, η οποία δημοσιοποιήθηκε. Ειδικότερα ο Επίτροπος στην εν λόγω Έκθεση, αναφέρει, ανάμεσα σε άλλα **«[...] The Commissioner agrees with the Commissioner for Children's Rights who considers that there is a conflict of interest in such situations and that this leaves unaccompanied minors effectively without proper legal representation in asylum procedures.»** (παράγραφος 28).
41. Σοβαρές παραβιάσεις της νομικής εκπροσώπησης εντόπισα στα πλαίσια της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας που εφαρμόζεται για τους ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές. Στα πλαίσια της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας, ο ρόλος του νομικού εκπροσώπου είναι να παρέχει συμβουλές σχετικά με τα νομικά ζητήματα που

²³ [https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?coeReference=CommDH\(2016\)16](https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?coeReference=CommDH(2016)16)

²⁴ <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806db78d>

συνδέονται με τη διαδικασία και, επομένως, πρέπει να είναι ξεχωριστός από τον ρόλο του κηδεμόνα.²⁵ Το γεγονός ότι ο ρόλος του **κηδεμόνα** και ο ρόλος του **νομικού εκπροσώπου** ασκούνται ταυτόχρονα από το ΔΥΚΕ και, επομένως, ασκούνται από το ίδιο κάθε φορά πρόσωπο και συγκεκριμένα από την αρμόδια ΛΚΥ για τα ασυνόδευτα παιδιά έκαστης επαρχίας, παραβιάζει τις **εγγυήσεις της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας που αφορούν τον κηδεμόνα, το νομικό εκπρόσωπο και της προϋπόθεσης για ανεξαρτησία μεταξύ τους**. (Αναλυτικά, βλέπε στην Έκθεση της Επιτρόπου, αναφορικά με την εκτίμηση της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου²⁶, παραγράφοι 49-54).

42. **Παρόλες τις θεσμικές ανεπάρκειες του συστήματος της νομικής εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων, αναγνωρίζω τις προσπάθειες που καταβάλλουν οι ΥΚΕ προκειμένου να ανταποκριθούν στο συγκεκριμένο, παράταιρο των αρμοδιοτήτων τους ρόλο, που τους επιβλήθηκε**. Καταρχήν, οι ίδιες οι ΥΚΕ αναγνωρίζουν ότι η νομική εκπροσώπηση θα έπρεπε να γίνεται «*από άτομο με νομική κατάρτιση*» και, ως εκ τούτου, όπου κρίνεται απαραίτητη η νομική καθοδήγηση ζητείται, με την έγκριση του Γενικού Διευθυντή ΥΕΠΚΑ, η συνδρομή της UNHCR και της ΜΚΟ, Hope for Children. Επιπρόσθετα, οι ΥΚΕ και το ΥΕΠΚΑ, ανέλαβαν την πρωτοβουλία έναρξης των διαδικασιών για τη νομική εκπροσώπηση, από την Επίτροπο Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, στο Διοικητικό Δικαστήριο των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών. Περαιτέρω, θεωρώ ότι, **οι ΥΚΕ ανταποκρίνονται ικανοποιητικά στο επίπεδο της πρωταρχικής ενημέρωσης των ασυνόδευτων ανηλίκων που αφορά τα γενικά δικαιώματα και τις γενικές απαιτήσεις που περιλαμβάνουν οι διαδικασίες ασύλου και Δουβλίνου**.

43. Προκύπτουν όμως, σοβαρές **ανεπάρκειες και προβλήματα στην μετέπειτα ανταπόκριση των ΥΚΕ σε ότι αφορά και την εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών στο στάδιο των διοικητικών διαδικασιών σε σχέση με την εξέταση των αιτήσεών τους**. Συγκεκριμένα, θεωρώ ότι οι ΥΚΕ δεν είναι σε θέση, ενόψει του ότι δεν έχουν νομική κατάρτιση, να ανταποκρίνονται σε όλα όσα, οι εν λόγω διαδικασίες αιτήσεων, απαιτούν π.χ. να χειρίζονται σύνθετες αιτήσεις Δουβλίνου, να προετοιμάζουν τους ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές για τις συνεντεύξεις που θα υποβληθούν ενώπιον της ΥΑ, να δίνουν εξατομικευμένες νομικές εξηγήσεις ή/και νομικές συμβουλές για πτυχές που αφορούν τις αιτήσεις τους, αλλά ούτε και να τους προστατεύουν νομικά από παρατυπίες στα πλαίσια των διαδικασιών ή/και των συνεντεύξεων. Επιπρόσθετα, θεωρώ προβληματική για την άσκηση τόσο της κηδεμονίας όσο και της νομικής εκπροσώπησης το γεγονός ότι, στις διοικητικές διαδικασίες στην ΥΑ, η ΔΥΚΕ τέλος του 2016 αποφάσισε τα ασυνόδευτα παιδιά να συνοδεύονται από συγκεκριμένη Ιδρυματική Λειτουργό της Επαρχίας

²⁵ UNICEF, Smith, T. & Brownlees, L. (2013). *Working Paper: Age assessment: A Technical Note*.

²⁶ Για την Έκθεση βλέπε στο www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Επίσημες Θέσεις/Εκθέσεις/Πορίσματα της Επιτρόπου*.

Λευκωσίας και όχι από την αρμόδια ΛΚΥ. Σχετικά με τα πιο πάνω είναι τα αισθήματα της αβεβαιότητας, της ανασφάλειας, της έλλειψης ενημέρωσης, προστασίας και εμπιστοσύνης σε σχέση με την εξέλιξη των αιτήσεων τους τα οποία ήταν κοινά και διάχυτα στην πλειοψηφία των ασυνόδευτων ανηλίκων με τους οποίους συνομίλησα.

44. Να σημειωθεί ότι, οι πολλαπλοί ρόλοι των ΥΚΕ (κηδεμόνα και εκπροσώπου) οι οποίοι ουσιαστικά ασκούνται από το ίδιο άτομο, τον αρμόδιο ΛΚΥ για τους ασυνόδευτους ανηλίκους αιτητές ασύλου, σε συνδυασμό με τους μεγάλους αριθμούς και τη συνεχόμενη ροή ασυνόδευτων παιδιών, δημιουργούν **ανυπέβλητο φόρτο εργασίας** στους αρμόδιους ΛΚΥ και συντείνουν στην **επαγγελματική τους εξουθένωση**. Αυτά με τη σειρά τους, ενδεχομένως, να επηρεάζουν την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών προς ασυνόδευτους ανηλίκους αιτητές.
45. Διαφορετική μεταχείριση σε σχέση με την πρόσβαση σε νομική συνδρομή εντοπίζεται μεταξύ των παιδιών που μένουν στο Σπίτι της Ελπίδας στη Λευκωσία με τα παιδιά που μένουν στα κρατικά ιδρύματα των άλλων Επαρχιών. Λόγω του ότι στο σπίτι της Ελπίδας παρέχονται ολιστικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης και συνδρομής από νομικούς συμβούλους, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτητές που διαμένουν εκεί υποστηρίζονται σημαντικά, στα πλαίσια των διαδικασιών και αιτήσεων που υποβάλλουν, με νομική συνδρομή από τους νομικούς συμβούλους της Οργάνωσης.

E.3. Συστάσεις

46. **Εισηγούμαι την τροποποίηση των διατάξεων του περί Προσφύγων Νόμου που αφορούν στην εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου ως ακολούθως:**
- I. Να καθοριστεί ρητά ότι η εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου αφορά **νομική εκπροσώπηση**.
 - II. Η εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων σε σχέση με τις **συνθήκες υποδοχής, τη δυνητική κράτηση και τις διαδικασίες εξέτασης των αιτήσεών τους για άσυλο, στο στάδιο των διοικητικών διαδικασιών να ανατεθεί ρητά από το Νόμο, σε ανεξάρτητο θεσμό ή σε ΜΚΟ, ο οποίος να διαθέτει την αναγκαία εμπειρογνωμοσύνη, να μην προκύπτει σύγκρουση συμφερόντων με τα συμφέροντα των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών και ειδικότερα σε σχέση με την πρόσβασή τους στις συνθήκες υποδοχής και τις διαδικασίες εξέτασης των αιτήσεών τους για άσυλο, να διαθέτει επαγγελματίες με νομική κατάρτιση.**
 - III. Να καθορίζεται ρητά ότι η αρμοδιότητα της νομικής εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ενώπιον δικαστηρίων ανατίθεται στην Επίτροπο, παραπέμποντας στο θεσμικό της Νόμο [74(Ι)/2007] και όχι στον Διαδικαστικό Κανονισμό και επιπρόσθετα να καλύπτει και τις συνθήκες υποδοχής και τα επίπεδά τους.
 - IV. Να διευκρινιστεί/αποσαφηνιστεί το πλαίσιο εκπροσώπησης σε σχέση με την πρόσβαση στις συνθήκες υποδοχής, τα επίπεδά τους και σε θέματα κράτησης.

- V. Να διευκρινιστεί ποιος, πότε και πώς παρέχει δωρεάν τις νομικές και διαδικαστικές πληροφορίες που αναφέρονται στο εδάφιο (7Γ) του άρθρου 18, καθώς και τις πληροφορίες για τις διαδικασίες ανάκλησης και εκπνοής της διεθνούς προστασίας που προβλέπονται στα άρθρα 6, 6Α, 6Β και 19, αντίστοιχα [άρθρο 10(1ΣΤδς)]. Εξυπακούεται ότι η ευθύνη δεν μπορεί να ανατεθεί στην Υπηρεσία Ασύλου, αλλά σε μια ανεξάρτητη Αρχή ή ΜΚΟ.
- VI. Όσον αφορά τη διαθεσιμότητα των αναγκαίων μέσων εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων εισηγούμαι να αξιολογείται από άλλη Αρχή, ενδεχομένως, εντελώς ανεξάρτητη από την ΥΑ ή/και τις ΥΚΕ, αφού η υποχρέωση που πηγάζει από την Οδηγία αφορά στα κράτη μέλη και όχι στην αρμόδια αρχή εξέτασης αιτήσεων ασύλου.
- VII. Σε ότι αφορά τον τρόπο εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ως προς το εύρος της εκπροσώπησή τους ενώπιον της ΥΑ, το πλαίσιο αυτό πρέπει να καθοριστεί και να είναι ξεκάθαρο σε όλους τους λειτουργούς και σε όλους του εκπροσώπους. Θα πρέπει να υιοθετηθούν κανονισμοί οι οποίοι να καθορίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του εκπροσώπου καθώς επίσης και του αρμόδιου λειτουργού, έτσι ώστε το πλαίσιο να είναι σαφές και να μην εξαρτάται από τον κάθε αρμόδιο λειτουργό, ο οποίος αυθαίρετα μπορεί να θέτει περιορισμούς ή μη, κατά το δοκούν.

47. Περαιτέρω συστήνω τη μελέτη των προτύπων ποιοτικής νομικής συνδρομής όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί στη σχετική μελέτη του Συμβούλιου της Ευρώπης²⁷, και στη βάση των εν λόγω προτύπων να προωθηθούν πολιτικές/διαδικασίες/πρακτικές που να αναβαθμίσουν την ποιότητα της νομικής εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών στην Κύπρο. Μέχρι τη νομοθετική διαφοροποίηση της νομικής εκπροσώπησης και ενόσω η συγκεκριμένη αρμοδιότητα παραμένει στις ΥΚΕ, εισηγούμαι, τη μη εναλλαξιμότητα των ΛΚΥ που αναλαμβάνουν τη νομική εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων και τη συστηματική εκπαίδευσή τους σε νομικές πτυχές του ασύλου. Παράλληλα, συστήνω τη μελέτη και υιοθέτηση καλών πρακτικών και προγραμμάτων άλλων χωρών σε σχέση με την νομική εκπροσώπηση ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου, όπως τη δημιουργία φιλικού πληροφοριακού εντύπου σχετικά με τις διαδικασίες ασύλου.

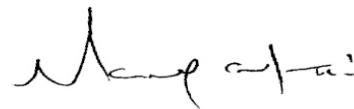
H. ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ

48. Η παρούσα Έκθεση επικεντρώνεται στη εκπροσώπηση, που εφαρμόζονται στις περιπτώσεις των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου.

²⁷ European Council on Refugees and Exiles (ECRE). *Right to Justice: Quality Legal Assistance for Unaccompanied Children*, (Comparative Report), 2014; και τα Παρατήματα: *Annex 1. Guiding principles for quality legal assistance for unaccompanied children*, 2014 και *Annex 2. Indicators for the guiding principles*, 2014.

49. Για το λόγο αυτό, η παρούσα Έκθεση²⁸, διαβιβάζεται στον Υπουργό Εσωτερικών, την Υπουργό Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, τον Προϊστάμενο Υπηρεσίας Ασύλου και τη Διευθύντρια Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας για δικές τους ενέργειες στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους.

50. Παράλληλα, κοινοποιείται στην Επιτροπή Διοικήσεως ως Ανεξάρτητη Εθνική Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων για σκοπούς ενημέρωσης, στον Πρόεδρο και Μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών και την Πρόεδρο και Μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών, για σκοπούς κοινοβουλευτικού ελέγχου, καθώς και στην Υπάτη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες στην Κύπρο (UNHCR), τις ΜΚΟ Κυπριακό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (πρώην Future Worlds Center), Κίνηση για Ισότητα, Στήριξη, Αντιρατσισμό (ΚΙΣΑ), Hope for Children και Cyprus STOP Trafficking, που μου έχουν διαβιβάσει περιπτώσεις οι οποίες έχουν αξιοποιηθεί στην κατάρτιση της παρούσας Έκθεσης, για σκοπούς ενημέρωσης.

Λ

ήδα Κουρσουμπά
Επίτροπος Προστασίας των
Δικαιωμάτων του Παιδιού

Λευκωσία, Δεκέμβριος 2018

Αρ. Φακ.:	Γ.Ε.Π. 11.11.44.01	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.30	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.41
	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.12	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.31	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.42
	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.19	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.32	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.43
	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.20	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.33	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.45
	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.21	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.34	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.46
	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.22	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.35	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.47
	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.23	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.36	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.48
	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.25	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.37	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.50
	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.28	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.38	Γ.Ε.Π. 11.17.09.02.350
	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.29	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.39	Γ.Ε.Π. 11.11.44.04

²⁸ Η παρούσα Έκθεση βρίσκεται αναρτημένη στην ιστοσελίδα της Επιτροπής Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού στο www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Επίσημες Θέσεις/Εκθέσεις/Πορίσματα της Επιτροπής*.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ 2015-18

Σελ.

Γ. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ 2015-18	31
Γ.1. Διερεύνηση παραπόνων	31
Γ.1.1. Ομαδοποιημένες παρεμβάσεις	31
Ομαδοποιημένη περίπτωση I	31
Ομαδοποιημένη περίπτωση II	33
Γ.1.2. Εξατομικευμένες παρεμβάσεις	35
Εξατομικευμένη περίπτωση I	35
Εξατομικευμένη περίπτωση II	37
Εξατομικευμένες περιπτώσεις III, IV, V, VI & VII	39
Εξατομικευμένες περιπτώσεις VIII, IX & X	40
Γ.2. Συνάντηση με τους Εκπροσώπους των ΥΚΕ	43
Γ.3. Συνάντηση με τους Λειτουργούς της ΥΑ	43
Γ.4. Συνάντηση με ΜΚΟ	43
Γ.5. Συνεντεύξεις (ομαδικές, ατομικές) με ασυνόδετους ανηλίκους	44

Γ. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ 2015-18

Γ.1. Διερεύνηση παραπόνων

Την περίοδο 2015-18, διερεύνησα μετά από υποβολή παραπόνου ή/και αυτεπάγγελτα **44 περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου**, οι οποίες αφορούσαν τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας, τη νομική εκπροσώπηση και τις διαδικασίες μετάβασης που εφαρμόστηκαν στο στάδιο της ενηλικίωσης τους ή κατά τη μετάβαση στην ανεξαρτητοποίηση, μετά από εκτίμηση των Αρχών ότι πρόκειται για ενήλικα άτομα.

Γ.1.1. Ομαδοποιημένες παρεμβάσεις

Ομαδοποιημένη περίπτωση Ι - (5 αιτητές, Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.19, 2015)

Μου υποβλήθηκε, από την UNHCR, αναφορά για ομάδα 5 ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών οι οποίοι κρίθηκαν, με βάση ιατρικές εξετάσεις ως ενήλικες και τους ζητήθηκε άμεσα να μετακινηθούν από το Πλαίσιο Ασυνόδευτων Ανηλίκων στη Λάρνακα, στο Κέντρο Υποδοχής Αιτητών στο Κέντρο Υποδοχής και Φιλοξενίας Αιτητών Διεθνούς Προστασίας (ΚΥΦΑΔΠ). Ενόψει του ότι, οι υπό αναφορά αιτητές, αμφισβητούσαν το αποτέλεσμα των διαδικασιών εκτίμησης της ηλικίας τους και δεν συναινούσαν για μετακίνησή τους στο ΚΥΦΑΔΠ, εκδιώχθηκαν από το Πλαίσιο, με αποτέλεσμα να κοιμούνται στο ύπαιθρο.

Για τη διερεύνηση των πέντε πιο πάνω περιπτώσεων προέβηκα στις εξής παρεμβάσεις:

- I. Ομαδοποιημένη παρέμβαση** προς τους Γενικούς Διευθυντές του Υπουργείου Εσωτερικών (ΥΕ), Υπουργείου Εργασίας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

(ΥΕΠΚΑ) και του Υπουργείου Υγείας (ΥΥ) ημερ. 24/06/2015²⁹ στην οποία υπενθύμισα τις διαδικαστικές εγγυήσεις που πρέπει να εφαρμόζονται κατά την εκτίμηση της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων που αναφέρονται στη Θέση-2014. Επιπρόσθετα, έθεσα εξατομικευμένα για τις περιπτώσεις ερωτήματα καθώς και γενικότερα ερωτήματα σε σχέση με τις διαδικασίες εκτίμησης της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων και του τρόπου άσκησης του ρόλου του κηδεμόνα.

- II. Πραγματοποίηση, στις 01/07/2015, επείγουσας **Πολυθεματικής Συνάντησης**. Σε αυτή συμμετείχαν εκπρόσωποι των Ιατρικών Υπηρεσιών, των Οδοντιατρικών Υπηρεσιών, της ΥΑ, της UNHCR και της Επιτρόπου Διοικήσεως και παρουσιάστηκε πληροφόρηση για τη θεσμοθέτηση διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών και για τη μεταχείριση που έτυχαν οι 5 ανήλικοι.
- III. Μελετήθηκαν αντίγραφα των **φακέλων των ΥΚΕ** για τις πέντε υπο αναφορά περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών.
- IV. Μελετήθηκαν οι **φακέλοι της ΥΑ** για τις τέσσερις πιο πάνω περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου.

Με βάση την πιο πάνω πληροφόρηση, ενημερώθηκα ότι, αρχές του 2015, οι 5 πιο πάνω ασυνόδευτοι ανήλικοι, λήφθηκαν υπό τη νομική φροντίδα των ΥΚΕ, φιλοξενούνταν στο Προσωρινό Πλαίσιο στη Λάρνακα, υπέβαλαν αίτηση ασύλου, καθώς και αίτημα οικογενειακής επανένωσης, βάσει του Κανονισμού του Δουβλίνου. **Η διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας των πέντε ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ενεργοποιήθηκε μέσω τριών ομαδοποιημένων επιστολών, ημερ. 23/03/2015, 27/03/2015 και 06/04/2015 του Επαρχιακού Γραφείου Ευημερίας προς τον Προϊστάμενο ΥΑ**, με τις οποίες ζήτησε την υποβολή των αιτητών σε εξετάσεις για την εξακρίβωση της ηλικίας τους. Οι ενδείξεις/λόγοι, στη βάση των οποίων δημιουργήθηκε αμφιβολία, σχετικά με την ηλικία τους, «*αφορούσαν τη συμπεριφορά, τις ενέργειες και πληροφορίες που έδωσαν οι ίδιοι σε άλλους ένοικους...καθώς και από πληροφορίες που λήφθηκαν από τη Λειτουργό... κατά τις συνεντεύξεις μαζί τους. [...]*»³⁰. Περαιτέρω, στις εν λόγω επιστολές γινόταν αναφορά στο ότι τα άτομα αυτά παρουσίαζαν σωματότυπο ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας από αυτή που δήλωναν, ότι παρουσίαζαν «*ανάρμοστη συμπεριφορά στους άλλους ενοίκους, όσο και στο προσωπικό του ιδρύματος*», ανυπακοή στους κανόνες του ιδρύματος, χρήση αλκοόλ και κάπνισμα. Σημειώνεται ότι, στους φακέλους των ΥΚΕ για τους αιτητές, εντοπίστηκε καταχώρηση Κοινωνικής Έρευνας-Εντύπου (ΥΚΕ 5), με ελάχιστες ατομικές και οικογενειακές πληροφορίες των αιτητών, η οποία φέρει ημερομηνία 15 περίπου ημέρες μετά την μετακίνησή τους εκτός του ιδρύματος. Δεν εντοπίστηκε καταχώρηση όσον αφορά ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις για τη διαχείριση της ισχυριζόμενης προβληματικής συμπεριφοράς που παρουσίαζαν.

²⁹ Παρέμβαση Επιτρόπου προς Γενικούς Διευθυντές του ΥΕ, ΥΕΠΚΑ και του ΥΥ, με ημερ. 24/06/2015 και Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π.11.17.09.06.19.

³⁰ Επιστολή Γενικού Διευθυντή ΥΕΠΚΑ προς την Επίτροπο, με ημερ. 17/07/2015 και Αρ. Φακ.: 11.11.30, 11.9.06.1.4. στην οποία επισυνάφθηκε Έκθεση των ΥΚΕ.

Στις 17/04/2015, οι πέντε αιτητές ενημερώθηκαν από την αρμόδια ΛΚΥ –με τη βοήθεια διερμηνέα μέσω τηλεφώνου- για το ότι επρόκειτο να υποβληθούν σε ιατρικές εξετάσεις εκτίμησης της ηλικίας τους και υπέγραψαν έντυπο συναίνεσης στην αγγλική γλώσσα (από καταχώρηση φακέλων ΥΚΕ). Στις 7 & 11/05/2015, οι 5 αιτητές υποβλήθηκαν στην παρουσία της αρμόδιας ΛΚΥ, Λειτουργού της ΥΑ και διερμηνέα που μετάφραζε στη μητρική τους γλώσσα, σε πανοραμική ακτινογραφία δοντιών, κλινική εξέταση δοντιών και ακτινογραφία άκρος χειρός (καρπού) (από καταχώρηση φακέλων ΥΚΕ). Όσον αφορά τις ιατρικές εξετάσεις, η Γενική Διευθύντρια Υπουργείου Υγείας (ΥΥ), με επιστολή της ημερ. 03/07/2015³¹ με πληροφόρησε ότι, «...και στις πέντε περιπτώσεις, με βάση την ακτινογραφία φαινόταν καθαρά ότι είχαν κλείσει οι αναπτυξιακές πλάκες στην άκρα χείρα, που σημαίνει ότι δεν μπορεί το άτομο να αναπτυχθεί άλλο και ταυτόχρονα σημαίνει ότι είναι σε ηλικία άνω των 19 ετών...Διευκρινίζεται ότι τα πέντε άτομα δεν είχαν αποδεχθεί να υποβληθούν σε κλινική εξέταση από Παιδοενδοκρινολόγο για προσδιορισμό του σταδίου εφηβείας τους και ως εκ τούτου δεν εξετάστηκαν.» Καθόσον αφορά την Διενέργεια Πανοραμικής Ακτινογραφίας και Εξέτασης από Οδοντίατρο, η Γενική Διευθύντρια ΥΥ με πληροφόρησε ότι στα συγκεκριμένα πέντε περιστατικά χρησιμοποιήθηκαν 3 τουλάχιστο μέθοδοι αξιολόγησης της πανοραμικής ακτινογραφίας και οι τιμές που μου παρουσιάστηκαν αφορούσαν τα κατώτερα όρια λαμβάνοντας υπόψη και τη σταθερή απόκλιση. Για τις 4 περιπτώσεις η εκτιμώμενη οδοντική ηλικία των τριών μεθόδων ήταν 19,20-20,50 ενώ για τη μια περίπτωση 18,40-18,50. Περαιτέρω, διευκρινίστηκε ότι, τα πέντε περιστατικά έτυχαν μελέτης και από Ελλαδίτες καθηγητές, οι οποίοι συμφώνησαν με τη γνωμάτευση που είχε δοθεί από τις Οδοντιατρικές Υπηρεσίες. Με βάση τα πιο πάνω δεδομένα, οι Οδοντιατρικές Υπηρεσίες ενημέρωσαν την ΥΑ ότι υπάρχει πάρα πολύ μικρή πιθανότητα τα άτομα να είναι κάτω των 18 ετών.

Η ΛΚΥ, όσο και Λειτουργός της ΥΑ, είχαν εξατομικευμένες συναντήσεις με τους 5 αιτητές κατά την οποία τους ενημέρωσαν τα αποτελέσματα των ιατρικών εξετάσεων, ότι δεν μπορούν να συνεχίσουν να διαμένουν στο συγκεκριμένο Κρατικό Ίδρυμα, για τη δυνατότητα εισδοχής τους στο ΚΥΦΑΔΠ και ότι η εξέταση του αιτήματός τους από την ΥΑ θα προχωρούσε κανονικά (από καταχώρηση φακέλων ΥΚΕ). Οι πέντε αιτητές αρνήθηκαν να μεταφερθούν στο ΚΥΦΑΔΠ. Στις 26/06/2015, οι πέντε αιτητές μεταφέρθηκαν στο Επαρχιακό Γραφείο Λάρνακας, και έγινε εκ νέου προσπάθεια να πεισθούν για εισδοχή τους στο ΚΥΦΑΔΠ, την οποία οι αιτητές απέρριψαν. Τότε, ενημερώθηκαν ότι δεν μπορούσαν επιστρέψουν στο Ίδρυμα και τους παραδόθηκαν τα προσωπικά τους είδη και έγγραφα, τα οποία είχαν ήδη συλλεχθεί από το ιδρυματικό προσωπικό. Την ίδια ώρα προκλήθηκε αναστάτωση στο Κρατικό Ίδρυμα από τους υπόλοιπους ένοικους, οι οποίοι όταν αντιλήφθηκαν τα πιο πάνω αντέδρασαν, με αποτέλεσμα να κληθεί η Αστυνομία από το ιδρυματικό προσωπικό (καταχώρηση φακέλων ΥΚΕ). Οι 5 αιτητές παρέμειναν άστεγοι, διανυκτέρευαν σε υπαίθριους χώρους στη Λευκωσία, ενώ στη συνέχεια αρνήθηκαν να φιλοξενηθούν σε χώρο διαμονής που τους παραχωρήθηκε από συγκεκριμένη ΜΚΟ.

³¹ Επιστολή Γενική Διευθύντρια ΥΥ προς την Επίτροπο, με ημερ. 03/07/2015 και Αρ. Φακ.: 3.1.62/6.

Περίπου 1,5 χρόνο αργότερα, η Γενική Διευθύντρια του Κυπριακού Ερυθρού Σταυρού με επιστολή της ημερ. 25/01/2017, με ενημέρωσε ότι ένας από τους πιο πάνω αιτητές φιλοξενείτο τη δεδομένη περίοδο στο ΚΥΦΑΔΠ και εξακολουθούσε να υποστηρίζει ότι είναι ανήλικος. Η συγκεκριμένη περίπτωση αφορούσε τον αιτητή με τη χαμηλότερη από τους πέντε, εκτιμώμενη οδοντική ηλικία των τριών μεθόδων με εύρος 18,40-18,50 ετών.

Ομαδοποιημένη περίπτωση II- (8 αιτητές με Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.32, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.33, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.34, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.35, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.36, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.37, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.38, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.39, 2016)

Μου υποβλήθηκαν από τη ΜΚΟ, Future Worlds Center, αναφορές σχετικά με τις διαδικασίες μετάβασης που εφαρμόστηκαν σε περίπτωση ασυνόδευτης ανήλικης πρόσφυγα που ενηλικιώθηκε και σε επτά περιπτώσεις ασυνόδευτων ανήλικων αιτητριών οι οποίες κρίθηκαν ως ενήλικα άτομα. Συγκεκριμένα, οι νέες αναφορές, αφορούσαν τα εξής:

- I. Ασυνόδευτη ανήλικη, αναγνωρισμένη πρόσφυγας παρόλο ότι ενηλικιώθηκε της επιτράπηκε να παραμείνει στο Κρατικό Ίδρυμα Ασυνόδευτων Ανηλίκων στη Λάρνακα μέχρι την ολοκλήρωση της σχολικής χρονιάς. Παράλληλα, υποβλήθηκε η αίτησή της για Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (ΕΕΕ) η οποία όμως έμεινε σε στασιμότητα, καθότι εξακολουθούσε να μένει στο Ίδρυμα. Η ΛΚΥ, το καλοκαίρι, βοήθησε την αιτήτρια, στην εξεύρεση διαμερίσματος και στη βάση πληροφόρησης από το Τμήμα Διαχείρισης Επιδομάτων Πρόνοιας ότι θα ξεκινούσε σε μερικές μέρες η καταβολή του ΕΕΕ, ασκήθηκαν πιέσεις στην ανήλικη για να μετακινηθεί. Τελικά η ανήλικη έφυγε, από το Κρατικό Ίδρυμα τον Αύγουστο, **χωρίς οικονομική στήριξη** και φιλοξενήθηκε για περίπου τρεις εβδομάδες σε ομοεθνείς της. Αρχές Σεπτεμβρίου μετακινήθηκε σε ενοικιαζόμενο διαμέρισμα για το οποίο οι ΥΚΕ κατέβαλαν την προκαταβολή και το πρώτο ενοίκιο και η καταβολή του ΕΕΕ τελικά ξεκίνησε το Σεπτέμβριο, ένα μήνα αργότερα από την αρχική πληροφόρηση.
- II. Δύο ασυνόδευτες ανήλικες αιτήτριες, μετά από ιατρικές εξετάσεις, κρίθηκαν από τις Αρχές ως ενήλικα άτομα. Μετά την απόφαση αυτή μετακινήθηκαν από το Κρατικό Ίδρυμα, στο Καταφύγιο Θυμάτων Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης και σε τρεις εβδομάδες σε ενοικιαζόμενο διαμέρισμα. Ταυτόχρονα, με τη μετακίνηση εγκρίθηκαν ως λήπτριες Κοινωνικών Παροχών από τις ΥΚΕ και τους καταβλήθηκαν κουπόνια αξίας 105 ευρώ.
- III. Τέσσερις ασυνόδευτες ανήλικες αιτήτριες οι οποίες, διαπιστώθηκε ότι πρόκειται για ενήλικα άτομα μετακινήθηκαν σε ενοικιαζόμενο διαμέρισμα **χωρίς όμως να εγκριθούν ως λήπτριες Κοινωνικών Παροχών από τις ΥΚΕ** με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζουν για αρκετές μέρες, μέχρι την έγκριση και καταβολή των κουπονιών, προβλήματα επιβίωσης.

Το θέμα των διαδικασιών μετάβασης για την **ομάδα των ασυνόδευτων ανήλικων αιτητών/προσφύγων που ενηλικιώνονται** και για την **ομάδα των ασυνόδευτων ανήλικων που οι Αρχές κρίνουν ότι είναι ενήλικα άτομα**, συζητήθηκε σε συνάντηση, στις 17/05/2016 με εκπροσώπους των ΥΚΕ και σε συνάντηση στις 10/5/2016 με εκπροσώπους

ΜΚΟ. Ως αποτέλεσμα της διερεύνησης αυτής, απέστειλα **επιστολή αξιολόγησης** προς την Υπουργό ΕΠΚΑ με θέμα «*Μεταβατικές διαδικασίες για ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές/πρόσφυγες που ενηλικιώνονται και για, κατ' ισχυρισμό, ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές, τους οποίους οι Αρχές κρίνουν ως ενήλικα άτομα*», με ημερ. 06/10/2016³² στην οποία διατύπωσα τις διαπιστώσεις και συστάσεις μου σχετικά με το θέμα.

Όσον αφορά την **ομάδα των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών/προσφύγων που ενηλικιώνονται**, διαπίστωσα ότι, δεν υπάρχουν γραπτές οδηγίες ή τυποποιημένη διαδικασία που να καθορίζει τις ενέργειες που πρέπει να ακολουθούνται για την ομαλή μετάβαση των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών/προσφύγων στην ενηλικίωση και την ανεξαρτητοποίηση. Η απουσία τυποποιημένης διαδικασίας επιτρέπει τις διακρίσεις στη μεταχείριση μεταξύ των αιτητών, δημιουργεί κλίμα αβεβαιότητας και άγχος στους αιτητές καθώς και κενά στο συντονισμό και την επικοινωνία μεταξύ των αρμόδιων Τμημάτων του ΥΕΠΚΑ, σχετικά με την έγκαιρη καταβολή οικονομικής και άλλης βοήθειας και στήριξης προς αυτούς, καθώς και πρόσβαση σε όλα τα δικαιώματά τους σύμφωνα, επίσης, με τη Σύμβαση. Εισηγήθηκα, επομένως, τη δημιουργία τυποποιημένης γραπτής διαδικασίας στην οποία να περιγράφονται οι ενέργειες που ο αρμόδιος ΛΚΥ θα προβαίνει πριν, κατά και μετά την ενηλικίωση του ασυνόδευτου ανήλικου αιτητή/πρόσφυγα, τόσο για τη ψυχολογική προετοιμασία και την κοινωνική του ένταξη, όσο και για τη διευθέτηση πρακτικής φύσεως θεμάτων, που θα βοηθήσουν στην ανεξαρτητοποίησή του.

Όσον αφορά την **ομάδα των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών που οι Αρχές αξιολογούν ότι πρόκειται για ενήλικα άτομα**, διαπίστωσα ότι, οι ΥΚΕ θεωρούν ότι ο ρόλος τους, ως κηδεμόνες, τερματίζεται άμεσα, όταν ασυνόδευτοι αιτητές, αξιολογηθούν από τις Αρχές ως ενήλικα άτομα και, επομένως, απαιτούν την άμεση απομάκρυνσή τους από το Ίδρυμα. Διαπίστωσα, επίσης, ότι, δεν υπάρχουν γραπτές οδηγίες ή τυποποιημένη διαδικασία σχετικά με τη μεταχείριση της εν λόγω ομάδας, κάτι που επιτρέπει τη διαφορετική μεταχείριση των αιτητών από τους αρμόδιους ΛΚΥ, καθώς και κενά στο συντονισμό και επικοινωνία μεταξύ των αρμόδιων Τμημάτων σχετικά με την έγκαιρη καταβολή των επιδομάτων/κουπονιών και πρόσβαση σε άλλα δικαιώματά τους. Επισημίνα ότι, η μεταχείριση της συγκεκριμένης ομάδας ατόμων πρέπει να γίνεται με μεγαλύτερη επιείκεια και ευελιξία από τις ΥΚΕ και εισηγήθηκα τη δημιουργία τυποποιημένης γραπτής διαδικασίας στην οποία να περιγράφονται οι ενέργειες που ο αρμόδιος ΛΚΥ θα πρέπει να προβαίνει.

Στη βάση των πιο πάνω εισηγήσεών μου, η Διευθύντρια ΥΚΕ (ΔΥΚΕ) σε απάντησή της με ημερ. 06/02/2018³³, με ενημέρωσε ότι όσον αφορά την ομάδα ασυνόδευτων ανηλίκων/προσφύγων που ενηλικιώνονται, οι ΥΚΕ με εγκύκλιο ημερ. 29/11/16, αρ. φακ. 11.06.04.040/11.11/71, καθόρισαν ενέργειες και προληπτικά μέτρα, στα οποία πρέπει να

³² Παρέμβαση αξιολόγησης Επιτρόπου προς την Υπουργό Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, με ημερ. 06/10/2016 και Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.11.44.01, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.32, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.33, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.34, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.35, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.36, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.37, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.38, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.39.

³³ Επιστολή ΔΥΚΕ προς την Επίτροπο, με ημερ. 06/02/2018 και Αρ. Φακ.: 11.11.014.002.007.001.

προβαίνουν τόσο ο αρμόδιος ΛΚΥ όσο και ο ιδρυματικός λειτουργός. Όσον αφορά την ομάδα των κατ' ισχυρισμό ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών που οι Αρχές εκτιμούν ως ενήλικα πρόσωπα, η ΔΥΚΕ ανέφερε ότι οι ΥΚΕ ζητούν την άμεση έξοδό τους από το ίδρυμα, «για λόγους προστασίας των υπόλοιπων ενοίκων» και ότι οι αρμόδιοι ΛΚΥ προβαίνουν άμεσα και εντατικά στην εξασφάλιση των αναγκαίων μέτρων προστασίας για την διαβίωση τους. Περεταίρω αναφέρει ότι οι ΥΚΕ δεν είναι σε θέση να αμφισβητούν τα ιατρικά και άλλα πορίσματα, αναφορικά με τον προσδιορισμό ηλικίας και καταλήγει ότι, «...δεν διαπιστώνεται ανομοιομορφία στον τρόπο εργασίας που ακολουθούν οι αρμόδιοι ΛΚΥ ανα επαρχία. Αντίθετα η περίπτωση των ασυνόδευτων ανηλίκων αντιμετωπίζεται όπως προβλέπεται σε κάθε άλλη περίπτωση παιδιού υπο τη νομική φροντίδα της Διευθύντριας Κοινωνικής Ευημερίας. Εν κατακλείδι, παρόλο που θεωρούμε ικανοποιητικό το θεσμικό πλαίσιο που διέπει το χειρισμό των ασυνόδευτων ανηλίκων στην Κύπρο, σας διαβεβαιώνουμε ότι αξιοποιείται κάθε δυνατή προσπάθεια για βελτίωση των προγραμμάτων μας.»

Γ.1.2. Εξατομικευμένες παρεμβάσεις

Εξατομικευμένη περίπτωση Ι – (Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π.11.17.09.06.42, χειρισμός ως ασυνόδευτος ανήλικος αιτητής κατά το 2015-2016 και διερεύνηση Επιτρόπου το 2017)

Μου υποβλήθηκε παράπονο από τη ΜΚΟ, Future Worlds Center, σε σχέση με τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας ασυνόδευτου ανηλίκου αιτητή από τη Σομαλία. Σύμφωνα με την αναφορά ο αιτητής έφτασε στην Κύπρο τον Ιούλιο 2015, φοίτησε κατά την σχολική χρονιά 2015-16 σε σχολείο της Μέσης Εκπαίδευσης και διέμενε στο Σπίτι της Ελπίδας στη Λευκωσία. Η ΥΑ μετά από άρνηση του αιτητή να υποβληθεί σε ιατρικές εξετάσεις για διευκρίνιση της ηλικίας του, τον θεώρησε άνω των 18 ετών και ο αιτητής με τη στήριξη του προσωπικού του Σπιτιού και των ΥΚΕ μετακόμισε εκτός του Σπιτιού. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την αναφορά, λόγω του ότι πλέον αντιμετωπίζεται ως ενήλικας δεν του επιτράπηκε η εγγραφή για συνέχιση της εκπαίδευσής του σε δημόσιο σχολείο. Για τη διερεύνηση του παραπόνου προέβηκα σε παρέμβαση προς το Γενικό Διευθυντή ΥΕΠΚΑ και τον Προϊστάμενο ΥΑ με ημερ. 19/01/2017³⁴ στους οποίους έθεσα συγκεκριμένα ερωτήματα σε σχέση με τον εξατομικευμένο χειρισμό της περίπτωσης.

Ο Γενικός Διευθυντής ΥΕΠΚΑ, με επιστολή με ημερ. 15/05/2017³⁵, μου διαβίβασε Έκθεση των ΥΚΕ σύμφωνα με την οποία:

«4. Η συγκατάθεση διενέργειας ιατρικών εξετάσεων δόθηκε από τις ΥΚΕ, καθώς υπήρχαν βάσιμες αμφιβολίες σε σχέση με την ηλικία, οι οποίες προέκυπταν, τόσο από ατομικές συνεντεύξεις της Λειτουργού με τον αναφερόμενο, όσο και από αντιφατικές πληροφορίες που προέκυψαν κατά την συνέντευξή του στην Υπηρεσία Ασύλου στις 8/3/16.

³⁴ Παρέμβαση Επιτρόπου προς Γενικό Διευθυντή ΥΕΠΚΑ και Προϊστάμενο Υπηρεσίας Ασύλου, με ημερ. 19/01/2017 και Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.42.

³⁵ Επιστολή Γενικού Διευθυντή ΥΕΠΚΑ προς την Επίτροπο, με ημερ. 10/05/2016 και Αρ. Φακ.: 11.9.06.1.4. στην οποία επισύναψε Έκθεση των ΥΚΕ.

5. Σημειώνεται ότι δεν ετοιμάστηκε έκθεση σε σχέση με την εκτίμηση για την ηλικία του αιτητή, αφού δεν ζητήθηκε από την Υπηρεσία Ασύλου.»

Σε ερώτηση σε σχέση με τις ενέργειες των ΥΚΕ κατά πόσο μέσα από το ρόλο τους ως εκπροσώποι του ανήλικου διασφαλίστηκε το ευεργέτημα της αμφιβολίας ανέφεραν ότι: «6. Κατά την συνέντευξη του αναφερόμενου στην Υπηρεσία Ασύλου, στην παρουσία της αρμόδιας Λειτουργού, διασφαλίστηκε το δικαίωμα του να αρνηθεί, εάν επιθυμούσε, την διεξαγωγή των ιατρικών εξετάσεων. Επεξηγήθηκε στον ίδιο η διαδικασία, δηλαδή ότι σε περίπτωση που αποδέχονταν να υποβληθεί σε ιατρικές εξετάσεις αξιολόγησης ηλικίας και προέκυπτε μικρή απόκλιση σχετικά με την ηλικία του (π.χ. 17-19 ετών), τότε ενεργοποιείτο το ευεργέτημα της αμφιβολίας υπέρ του.»

Ο Προϊστάμενος ΥΑ, με επιστολή με ημερ. 13/06/2017³⁶ ανέφερε ότι «Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης στις 08/03/2016, εντοπίστηκαν αντιφατικές δηλώσεις στους ισχυρισμούς του αιτητή σχετικά με τη χρονική περίοδο φοίτησής του σε σχολείο της χώρας του, τη χρονολογική περίοδο όπου αναχώρησε από τη χώρα Τζιμπουτί, στοιχεία τα οποία είναι άμεσα συνδεδεμένα με το θέμα της ηλικίας του. Επίσης δεν είχε στην κατοχή του έγγραφα που θα μπορούσαν ως αρχική ένδειξη, να διαφανεί η ημερομηνία γέννησής του, παρόλο που ανέφερε ότι είχε ταξιδέψει με διαβατήριο. Με βάση τα πιο πάνω δεδομένα κρίθηκε αναγκαίο όπως ο αιτητής παραπεμφθεί σε ιατρικές εξετάσεις προσδιορισμού ηλικίας.» Αναφέρει επίσης ότι «Καθ' όλη τη διαδικασία, χρησιμοποιήθηκε η συνδρομή Σομαλού μεταφραστή και ο αιτητής δεν εξέφρασε το οποιοδήποτε πρόβλημα για τη διαδικασία αυτή. Επίσης καθ' όλη τη διαδικασία παρευρισκόταν ως κηδεμόνας λειτουργός των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ), η οποία στο τέλος της διαδικασίας είχε υπογράψει τη συνέντευξη, και δεν προέβαλε οποιοσδήποτε παρατηρήσεις.» Σύμφωνα με την απάντηση τα δεδομένα που προέκυψαν από τη συνέντευξη δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις για παραχώρηση του ευεργετήματος της αμφιβολίας. Περαιτέρω, σύμφωνα με την επιστολή:

«Ο αιτητής ενημερώθηκε στη συνέντευξη στη παρουσία του αντιπροσώπου/κηδεμόνα του ότι έχει το δικαίωμα να αρνηθεί στο να υποβληθεί σε ιατρικές εξετάσεις προσδιορισμού ηλικίας και ότι η άρνησή του δεν εμποδίζει τη Υπηρεσία Ασύλου να λάβει σχετική απόφαση στο θέμα της ηλικίας του.

Επίσης σε συνέντευξη διαδικασίας οικογενειακής επανένωσης από το Γραφείο Δουβλίνου στις 08/10/2015, ενημερώθηκε ο αιτητής στη παρουσία του αντιπροσώπου/κηδεμόνα του από τις ΥΚΕ, ότι το κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση, έχει τη δυνατότητα να ζητήσει αποτελέσματα ιατρικών εξετάσεων προσδιορισμού ηλικίας για σκοπούς απόδειξης της ηλικίας του. Ο αιτητής αρνήθηκε στο να υποβληθεί στις εξετάσεις αυτές με την αιτιολογία ότι θα ήταν ικανοποιημένος για οποιαδήποτε απάντηση λάβει από το κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είτε αυτή ήταν θετική ή αρνητική.»

Εξατομικευμένη περίπτωση II – (Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.45, χειρισμός ως ασυνόδετος ανήλικος αιτητής κατά το 2016 και διερεύνηση Επιτρόπου το 2017)

Δημοσιεύματα ημερ. 1/9/2017 & 10/9/2017, αναφέρονταν στην προημερών αυτοκτονία αιτητή ασύλου και πρώην ασυνόδετου ανήλικου από τη Σομαλία. Πληροφορίες που περιλήφθηκαν στα δημοσιεύματα και τις αναφορές από διάφορες ΜΚΟ που ήταν σε επαφή,

³⁶ Επιστολή Προϊσταμένου ΥΑ προς την Επίτροπο, με ημερ. 13/06/2017 και Αρ. Φακ.:F15-00680R.

είτε με τον ίδιο είτε με πρόσωπα του περιβάλλοντός του, ο αιτητής ήρθε στην Κύπρο από τη Σομαλία το 2015 ως ασυνόδευτος ανήλικος, υπέβαλε αίτημα ασύλου, αίτημα για οικογενειακή επανένωση μέσω της διαδικασίας του Δουβλίνου και φιλοξενήθηκε στο κρατικό ίδρυμα στη Λάρνακα. Λόγω του ότι, δημιουργήθηκαν αμφιβολίες για την ηλικία του, υποβλήθηκε σε ιατρικές εξετάσεις, στη βάση των οποίων εκτιμήθηκε ότι πρόκειται για ενήλικο άτομο. Ζητήθηκε, άμεσα η μετακίνησή του εκτός του ιδρύματος, χωρίς προηγουμένως να εξασφαλιστούν τα μέσα για την επιβίωσή του και τερματίστηκε η διαδικασία του Δουβλίνου για την επανένωση με τα οικογενειακά του άτομα στη Βρετανία. Λάμβανε τις υλικές συνθήκες υποδοχής που προβλέπονται για τους ενήλικες που διαμένουν εκτός του ΚΥΦΑΔΠ. Άτομα που τον γνώριζαν, ανέφεραν ότι ήταν κλειστό άτομο, με έντονα συναισθήματα απογοήτευσης και απελπισίας που αφορούσαν τον τερματισμό της διαδικασίας του Δουβλίνου και τις δύσκολες συνθήκες διαβίωσής του.

Προέβηκα σε αυτεπάγγελτη παρέμβαση προς το Γενικό Διευθυντή ΥΕΠΚΑ και τον Προϊστάμενο ΥΑ, ημερ. 14/09/2017³⁷ στην οποία έθεσα ερωτήματα σε σχέση με τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας και των μεταβατικών διαδικασιών που εφαρμόστηκαν στην περίπτωση του καθώς και για τις ενέργειες των ΥΚΕ για τη διαχείριση της ψυχολογικής του κατάστασης ενόσω βρισκόταν υπο την κηδεμονία τους.

Η ΔΥΚΕ, με επιστολή της, ημερ. 23/01/2017³⁸:

- Όσον αφορά τη διαχείριση της ψυχολογικής του κατάστασης, αναφέρεται ότι κατά την περίοδο που ο αιτητής παρέμεινε στο Κρατικό Ίδρυμα είχε εξατομικευμένες συναντήσεις με την ΛΚΥ και καθημερινή επαφή με το ιδρυματικό προσωπικό χωρίς να προκύψει οτιδήποτε ανησυχητικό σε σχέση με τη ψυχική του υγεία. Περαιτέρω συναναστρεφόταν και διατηρούσε φιλικές σχέσεις με τους άλλους ένοικους ομοεθνείς τους, διακινείτο στην πόλη της Λάρνακας και διατηρούσε φιλικές σχέσεις και με άτομα εκτός του Κρατικού Ίδρύματος, ήταν συνεργάσιμος, διαχειριζόταν το θέμα της υγείας του με θετικό τρόπο χωρίς να παρατηρηθεί ότι έκανε αρνητικές σκέψεις. Ως εκ τούτου δεν προέκυψαν θέματα προς διαχείριση, ώστε να κριθεί αναγκαία η παραπομπή του στις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας.
- Όσον αφορά τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας, αναφέρεται ότι η ΥΑ ζήτησε από τις ΥΚΕ να αποστείλουν, πριν τη λήψη συνέντευξης, πληροφορίες σχετικά με το ατομικό και οικογενειακό ιστορικό του αναφερόμενου και σχετικά ετοιμάστηκε σημείωμα της αρμόδιας Λειτουργού. Κατά την συνέντευξη στην Υπηρεσία Ασύλου όπως αναφέρουν προέκυψαν αντιφάσεις στο ατομικό και οικογενειακό του ιστορικό (π.χ. στην ΛΚΥ ανέφερε ότι έχει έναν 11χρονο αδελφό, ενώ στον Λειτουργό της ΥΑ είπε ότι έχει ακόμη τρία αδέρφια, δύο αδελφές και έναν 8χρονο αδελφό, διαφορετική ημερομηνία θανάτου για τον πατέρα του κ.ά.). Λόγω των αντιφάσεων αυτών, η ΥΑ παρέπεμψε τον

³⁷ Παρέμβαση Επιτρόπου προς το Γενικό Διευθυντή ΥΕΠΚΑ και τον Προϊστάμενο ΥΑ, με ημερ. 14/09/2017 και Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.45.

³⁸ Επιστολή ΔΥΚΕ προς την Επίτροπο, με ημερ. 23/01/2017 και Αρ. Φακ.: 11.11.014.002.007.004.

αναφερόμενο σε ιατρικές εξετάσεις για εξακρίβωση της ηλικίας του, με την οποία συναίνεσε.

- Σχετικά με το ρόλο των ΥΚΕ, στην εν λόγω διαδικασία αναφέρεται ότι «Οι ΥΚΕ λαμβάνοντας υπόψη, κυρίως τη συγκατάθεση του αναφερόμενου να υποβληθεί στις ιατρικές εξετάσεις εξακρίβωσης της ηλικίας του, καθώς και τις αντιφατικές πληροφορίες που δόθηκαν από τον ίδιο, ...δεν είχαν λόγους μη συναίνεσης στην υποβολή του στις απαραίτητες ιατρικές εξετάσεις.»
- Καθόσον αφορά τις διαδικασίες μετάβασης που ακολουθήθηκαν «13. Τόσο η ΛΚΥ, όσο και το ιδρυματικό προσωπικό βοήθησαν σ' αυτή του την προσπάθεια καθοδηγώντας και αρκετές φορές μεταφέροντας τον στο κέντρο της Λάρνακας για να επισκεφθεί κάποιους χώρους για να διαμείνει.
14. Στις 22/06/2016, ο Μ.Δ. αποκαταστάθηκε σε ενοικιαζόμενο διαμέρισμα στη Λάρνακα. Την ίδια ημέρα έλαβε από τις Υπηρεσίες μας ποσό ύψους €230 ευρώ σε μετρητά, για κάλυψη του ενοικίου και προσωπικών του αναγκών. Παράλληλα, βοηθήθηκε από τη ΛΚΥ να συμπληρώσει και να καταθέσει αίτηση κάλυψης των υλικών συνθηκών υποδοχής του, ως αιτητής ασύλου. Από τις 22/06/2016 λάμβανε όλα τα δικαιώματα του ως αιτητής ασύλου και είχε στη συνέχεια συνεργασία με τον αρμόδιο ΛΚΥ, για ενήλικες αιτητές ασύλου.»

Το Σημείωμα της ΛΚΥ που επισυνάφθηκε στην πιο πάνω επιστολή και παραδόθηκε στο Λειτουργό της ΥΑ για τους σκοπούς της εκτίμησης της ηλικίας είναι μονοσέλιδο και η πληροφόρηση σε σχέση με το οικογενειακό ιστορικό ήταν η εξής: «Ο Μ.Δ.Κ., ισχυρίζεται πως γεννήθηκε στις 07/03/1999 στη Σομαλία. Σύμφωνα με αναφορά του, προέρχεται από τετραμελή οικογένεια. Ο πατέρας του ο οποίος ήταν δάσκαλος σκοτώθηκε στις 05/02/2016 από μέλη της Al-Shabaab. Η μητέρα του η οποία δεν εργάζεται διαμένει στη Σομαλία με τον 11χρονο αδελφό του, ο οποίος είναι μαθητής. Ο Μ. άρχισε να φοιτά στο σχολείο το 2014. Φοίτησε για δύο χρόνια και διέκοψε τη φοίτηση του όταν έχασε τον πατέρα του. Στις 20/02/2016 έφυγε από τη Σομαλία και πήγε στο Σουδάν. Στη συνέχεια ταξίδευσε αεροπορικώς στην Κωνσταντινούπολη και από εκεί έφτασε με βάρκα στη κατεχόμενη Κύπρο. Στόχος του είναι να επανενωθεί με την οικογένεια του θείου του (αδελφός της μητέρας του) που διαμένει στην Ολλανδία...είναι μουσουλμάνος και μιλάει την Αγγλική γλώσσα...Τα αποτελέσματα αναλύσεων κατέδειξαν ότι υποφέρει από»

Εξατομικευμένες περιπτώσεις III, IV, V, VI & VII - (Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.11.41.01, Αυτεπάγγελτη διερεύνηση 5 εξατομικευμένων περιπτώσεων ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητριών ασύλου, 2016)

Κατά την επίσκεψη Λειτουργού του Γραφείου μου στην ΥΑ, στις 22/4/2016 για τη μελέτη φακέλων για εξατομικευμένες περιπτώσεις που μου υποβλήθηκαν παράπονα (βλέπε Ομαδοποιημένη περίπτωση I) μελετήθηκαν αυτεπάγγελτα και 5 επιπρόσθετες περιπτώσεις φακέλων ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών της ΥΑ σε σχέση με τη διαδικασία που ακολουθήθηκε για την εκτίμηση της ηλικίας τους.

Σε δύο από τις περιπτώσεις αιτητών από τη Σομαλία, οι οποίοι δεν είχαν στην κατοχή τους έγγραφα ταυτότητας και υπέβαλλαν αίτημα μέσω του Κανονισμού του Δουβλίνου, η

διαδικασία εκτίμησης ενεργοποιήθηκε από τις ΥΚΕ, οι οποίες με επιστολή τους εξέφραζαν τις αμφιβολίες τους για την ανηλικότητα των αιτητών. Ακολούθησε συνέντευξη της ΥΑ για την εκτίμηση της ηλικίας από την οποία, όπως αναφερόταν στις καταχωρήσεις των φακέλων, προέκυψαν εύλογες υποψίες αμφισβήτησης της ηλικίας τους και, ως εκ τούτου, παραπέμφθηκαν και για ιατρικές εξετάσεις. Και για τους δύο οι ιατρικές εξετάσεις κατέδειξαν ότι πρόκειται για άτομα πάνω των 18 ετών.

Στην τρίτη περίπτωση Σομαλού ασυνόδευτου ανήλικου αιτητή, χωρίς έγγραφα που υπέβαλε αίτημα μέσω του Κανονισμού του Δουβλίνου, δεν προέκυψαν μετά τη συνέντευξη της ΥΑ για την εκτίμηση της ηλικίας του υποψίες αμφισβήτησης της ηλικίας του. Περαιτέρω οι ΥΚΕ, μετά από αίτημα της ΥΑ για απόψεις τοποθετήθηκαν ότι *«Από τη μέχρι τώρα συνεργασία μας με τον ανήλικο δεν προέκυψαν οποιαδήποτε στοιχεία που να αμφισβητούν την ηλικία του.»* Στη βάση των πιο πάνω ο ασυνόδευτος ανήλικος αιτητής θεωρήθηκε ανήλικος και επομένως συνέχισε να τύχανε μεταχείρισης ως ανήλικος. Στην τέταρτη περίπτωση ασυνόδευτου ανήλικου αιτητή που μελετήθηκε, ο ανήλικος ήταν από την Παλαιστίνη, κατείχε έγγραφα και δεν ζητήθηκαν από την ΥΑ ιατρικές εξετάσεις.

Η πέμπτη περίπτωση που μελετήθηκε αφορούσε ασυνόδευτη ανήλικη αιτήτρια από τη Σομαλία, η οποία δεν κατείχε έγγραφα και είχε υποβάλει αίτημα μέσω του Κανονισμού του Δουβλίνου για οικογενειακή επανένωση στη Νορβηγία. Οι Νορβηγικές Αρχές αμφισβήτησαν την ηλικία της ανήλικης, δεν αποδέχτηκαν την αίτησή της και ζήτησαν την υποβολή της σε ιατρικές εξετάσεις. Κατά τη συνέντευξη της αιτήτριας από την ΥΑ προέκυψαν υποψίες αμφισβήτησης της ηλικίας της καθότι υπέπεσε σε αντιφάσεις σε σχέση με το ατομικό και οικογενειακό της ιστορικό. Οι ΥΚΕ, μετά από αίτημα της ΥΑ για απόψεις τοποθετήθηκαν ότι, *πέραν από τις αντιφάσεις που παρατηρήθηκαν κατά τη συνέντευξη της αιτήτριας στην ΥΑ, δεν προέκυψαν οποιαδήποτε άλλα στοιχεία που να αμφισβητούν την ηλικία της από τη μέχρι σήμερα διαμονής της στο Κρατικό Ίδρυμα.* Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκαν ιατρικές εξετάσεις σύμφωνα με τις οποίες η ακτινογραφία καρπού έδειξε άτομο μεγαλύτερο των 17 ετών ενώ, οι τρεις μέθοδοι των οδοντιατρικών εξετάσεων κατέδειξαν εύρος ηλικίας 19,2. Στη βάση του ότι έστω και μία ιατρική εξέταση κατέδειξε ότι πρόκειται για ανήλικο άτομο πάνω των 17 ετών, η ΥΑ εφάρμοσε το ευεργέτημα της αμφιβολίας και συνέχισε να αντιμετωπίζει την αιτήτρια, ως ανήλικη.

Εξατομικευμένες περιπτώσεις VIII, IX & X – (Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.46, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.47 και Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.46, χειρισμοί ως ασυνόδευτες ανήλικες αιτήτριες κατά το 2017 και διερεύνηση Επιτρόπου το 2018)

Μετά από υποβολή παραπόνου που λήφθηκε από την ΜΚΟ, Κυπριακό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, για τρεις ασυνόδευτες ανήλικες αιτήτριες από τη Σομαλία οι οποίες, το 2017 μετά από διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας τους κρίθηκαν ως ενήλικες, ζήτησα από την ΥΑ, ενώ επισυνάπτοντας τις γραπτές συγκαταθέσεις των αιτητριών, όπως μου παραχωρήσει πρόσβαση στους ατομικούς τους φακέλους. Η ΥΑ παραχώρησε την έγκριση και στις

19/03/2018, Λειτουργός του Γραφείου μελέτησε τους εξατομικευμένους φακέλους των τριών αιτητριών της ΥΑ.

Και οι τρεις περιπτώσεις αφορούσαν αιτήτριες οι οποίες είχαν υποβάλει αίτηση μέσω του Κανονισμού του Δουβλίνου για επανένωση με συγγενικά τους πρόσωπα σε χώρες κράτη μέλη της Ε.Ε. Στους τρεις φακέλους της ΥΑ, σε σχέση με τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας των αιτητριών εντοπίστηκε Κοινωνική Έρευνα (ΥΚΕ 187), η οποία προηγείτο της συνέντευξης με την ΥΑ για την εκτίμηση της ηλικίας τους. Στην Κοινωνική Έρευνα περιλαμβάνονταν ελάχιστες βασικές πληροφορίες που αφορούσαν τη σύνθεση της οικογένειάς τους, το ατομικό και οικογενειακό τους ιστορικό καθώς και για το ταξίδι τους μέχρι να φτάσουν στην Κύπρο. Όσον αφορά στο πεδίο «Θέση ΛΚΥ για την ηλικία», στις 2 από τρεις περιπτώσεις η θέση της ΛΚΥ ήταν η εξής: «*Η πραγματική ηλικία της αναφερόμενης δεν μπορεί να διαπιστωθεί λόγω του ότι δεν έχει προσκομίσει επίσημα έγγραφα από τη χώρα της, η σωματική της ανάπτυξη και η αλληλεπίδρασή της με άλλα άτομα παραπέμπουν σε πιο ώριμο ηλικιακά άτομο ωστόσο αυτό δεν μπορεί να διαπιστωθεί μόνο από τις παρατηρήσεις μας. Για τους πιο πάνω λόγους η περίπτωση σας παραπέμπεται για σκοπούς προσδιορισμού ηλικίας.*» Αντίθετα στην 3^η περίπτωση στο πεδίο «Θέση ΛΚΥ για την ηλικία», η θέση της ΛΚΥ ήταν η εξής: «*Η αναφερόμενη δεν έχει στην κατοχή της έγγραφα από τη χώρα της που να αποδεικνύουν την πραγματική της ηλικία. Η συμπεριφορά που παρουσιάζει παραπέμπει σε άτομο ανώριμο χωρίς εμπειρίες ζωής, ωστόσο σύμφωνα με τις πληροφορίες που λήφθηκαν από την ίδια βρισκόταν πάντα στο σπίτι με τη γιαγιά της, δεν φοίτησε ποτέ σε σχολείο ούτε είχε αλληλεπιδράσεις με άλλα άτομα που θα την βοηθούσαν να αποκτήσει γνώσεις και ικανότητες. Λόγω του ότι δεν υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με την ηλικία της η περίπτωση προωθείται για αξιολόγηση ηλικίας.*»

Και στις τρεις περιπτώσεις κατά την συνέντευξη της ΥΑ για την εκτίμηση της ηλικίας, παρευρισκόταν μεταφράστρια Σομαλικών και Ιδρυματικός Λειτουργός η οποία ενεργούσε ως κηδεμόνας και εκπρόσωπος της αιτήτριας. Η Ιδρυματική Λειτουργός που παρευρισκόταν στις συνεντεύξεις είναι διαφορετικό πρόσωπο από τη ΛΚΥ που ετοίμασε τις πιο πάνω Κοινωνικές Έρευνες. Η συνέντευξη της ΥΑ στις 3 περιπτώσεις είχε πανομοιότυπη μορφή και δομή ενώ οι ερωτήσεις που αποσκοπούσαν στην λήψη πληροφόρησης σε σχέση με την ηλικία τους ήταν διασκορπισμένες σε όλη τη συνέντευξη. Αρχικά παραχωρήθηκε στις αιτήτριες η εξής πληροφόρηση: «*By law it is required from you to prove your identity and age. In order the procedure for family reunification to begin we need to determine whether or not you are a minor person. If all examination which include both medical and non-medical examination show that you are a minor then we shall proceed with the Dublin procedure to request from the authorities to accept your request for family reunification. On the other hand if you are not a minor person, then we shall not proceed with the procedure but need to be removed from the shelter and the SWS shall not act as a guardian for you anymore. You will be under the protection of the Asylum Service. What we are about to do now is not a medical examination. Is there something that you did not understand or wish to ask?*»

Με την ολοκλήρωση και των τριών συνεντεύξεων, και ανεξάρτητα του κατά πόσο υπήρχαν αντιφάσεις στην εν λόγω πληροφόρηση που δόθηκε από τις αιτήτριες (στις δύο από τις τρεις περιπτώσεις δεν εντοπίστηκαν αντιφάσεις από την Λειτουργό ΥΑ), η Λειτουργός της ΥΑ

ενημέρωνε την αιτήτρια για την **έλλειψη πληροφόρησης** σε σχέση με την ηλικία της και ζητούσε συγκατάθεση για τη διενέργεια ιατρικών εξετάσεων. Συγκεκριμένα ανέφερε τα εξής: *«I am not satisfied with the information you had provided to me. There are reasonable doubts for your age. Also lack of any documents such as passports is considered to be serious lack of evidence about your identity and age as well. As I have explained to you, by law is your responsibility to prove your age and identity. Therefore I need to send you for medical examination in order to further assess your age. Do you agree?»*

Σε σχέση με την ενημέρωση που παραχωρείτο στις αιήτριες για τις ιατρικές εξετάσεις, σε μια από τρεις περιπτώσεις δεν εντοπίστηκε καταχώρηση σε σχέση με την πληροφόρηση που παραχωρήθηκε που να την ενημερώνει για τον τύπο των ιατρικών εξετάσεων, τους ειδικούς που θα τις διενεργήσουν ή τις επιπτώσεις τους στην υγεία, ενώ σε μια άλλη αιήτρια αναφέρθηκε ότι οι εξετάσεις αυτές **«are not harmful»**. Σε καμία από τις τρεις συνεντεύξεις της Υπηρεσίας Ασύλου δεν εντοπίστηκαν καταχωρήσεις σε σχέση με παρέμβαση, σε οποιοδήποτε σημείο της συνέντευξης από τον κηδεμόνα/εκπρόσωπο.

Εντοπίστηκαν καταχωρήσεις εντύπου συγκατάθεσης για τη διενέργεια των ιατρικών εξετάσεων dental panoramic examination, wrist-x-ray και physical examination, γραμμένο στην αγγλική γλώσσα. Το περιεχόμενό του επεξηγήθηκε στα Σομαλικά προφορικά και υπογράφηκε από την αιήτρια, τη μεταφράστρια της ΥΑ και την Ιδρυματική Λειτουργό.

Και στις τρεις περιπτώσεις, υπάρχει καταχωρημένη επιστολή των Οδοντιατρικών Υπηρεσιών με την οποία επισυνάπτεται η Έκθεση της ακτινογραφίας άκρας χείρας, του ακτινολόγου των Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας. Η εν λόγω επιστολή παρουσιάζει τα αποτελέσματα της κλινικής και ακτινογραφικής στοματολογικής εξέτασης και την εκτίμηση της ηλικίας, εκ μέρους των Οδοντιατρικών Υπηρεσιών. Οι Οδοντιατρικές Υπηρεσίες προκειμένου να εκτιμήσουν την ηλικία, ερμήνευσαν, την ακτινογραφία που απεικονίζει τη διάπλαση των γομφίων (στη μια περίπτωση των τεσσάρων γομφίων, στη δεύτερη των τριών γομφίων και στην τρίτη των δύο γομφίων) χρησιμοποιώντας 3 μεθόδους (Dermirjian, Harris & Nortje, Εξέταση Άτλαντα διάπλασης και ανατολής των δοντιών) και κατέγραψαν τις ελάχιστες ηλικίες των τριών μεθόδων. Σύμφωνα με την επιστολή, η μεθοδολογία είναι σύμφωνη με τις οδηγίες του IOFOS (International Organization for Forensic Odonto-Stomatology). Για τις δύο περιπτώσεις το εύρος ηλικίας των τριών μεθόδων είναι 19,2-19,5 και στην τρίτη περίπτωση είναι 19,2-20,7. Καθόσον αφορά την έκθεση του ακτινολόγου, και στις τρεις περιπτώσεις αναφέρεται *«πλήρης συνοστέωση πυρήνων οστέωσης επιφύσεων με τις μεταφύσεις»*, χωρίς άλλη πληροφόρηση ή τοποθέτηση/γνωμάτευση σε σχέση, με τα περιθώρια σφάλματος της μεθόδου, ή για την εκτιμώμενη ηλικία της αιήτριας. Η επιστολή των Οδοντιατρικών Υπηρεσιών συνοψίζει τα αποτελέσματα και των τριών ιατρικών εξετάσεων ως εξής *«Συνεκτιμώντας την κλινική εξέταση και την ακτινογραφία εξέταση του στοματογναθικού συστήματος αλλά και τη γνωμάτευση από την ακτινογραφική εξέταση της άκρας χείρας...καταλήγουμε ότι το άτομο είναι άνω των 18 ετών και άρα ενήλικο.»*

Εντοπίστηκαν καταχωρήσεις των Τελικών Εκθέσεων των Λειτουργών της ΥΑ προς τον Προϊστάμενο με την οποία γινόταν εισήγηση το άτομο να θεωρηθεί ως ενήλικο. Στην Έκθεση περιγραφόταν η διαδικασία που ακολουθήθηκε και τα αποτελέσματα των διάφορων μεθόδων (ιατρικών και μη ιατρικών εξετάσεων). Δεν εντοπίστηκαν στις Εκθέσεις, αναφορές, εκτιμήσεις ή/και συνυπολογισμός από ειδικούς σε σχέση με τους κοινωνικούς, ψυχολογικούς, αναπτυξιακούς, περιβαλλοντικούς και πολιτισμικούς παράγοντες που επηρεάζουν την εκτίμηση της ηλικίας. Περαιτέρω, παρουσιάζονται, ως τεκμήρια υποστήριξης της ενηλικότητας η απουσία εγγράφων, η μη ικανοποιητική πληροφόρηση που δόθηκε στη συνέντευξη με την ΥΑ και τα αποτελέσματα των ιατρικών εξετάσεων.

Ακολούθως σε νέα συνάντηση των αιτητριών με τη Λειτουργό στην ΥΑ, στην παρουσία μεταφράστριας και της ΛΚΥ ενημερώθηκαν ότι «*All examination including the interview and medical examination have shown that you are not a minor person and that you are an adult person of more than 18 years old*» (καταχώρηση από το φάκελο της ΥΑ). Επίσης ενημερώθηκαν ότι τερματίζεται η αίτηση της οικογενειακής επανένωσης μέσω του Δουβλίνου, ότι θα πρέπει να μετακινηθούν από το ίδρυμα, και ότι ενόψει του ότι το ΚΥΦΑΔΠ είναι πλήρες ότι θα πρέπει να εντοπίσουν ενοικιαζόμενη κατοικία. Η αιτήτρια για την οποία η ΛΚΥ στην Κοινωνική Έρευνα εντόπιζε, ανωριμότητα, αρνήθηκε να υπογράψει το έντυπο το οποίο δήλωνε ότι ενημερώθηκε τα αποτελέσματα της εκτίμησης ηλικίας της, διότι συνέχιζε να υποστηρίζει ότι είναι ανήλικη.

Γ.2. Συνάντηση με τους Εκπροσώπους των ΥΚΕ

Πραγματοποιήθηκε το 2016 συνάντηση Λειτουργών του Γραφείου μου με εκπροσώπους των ΥΚΕ με στόχο τη διερεύνηση του ρόλου τους ως κηδεμόνες και εκπρόσωποι των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών. Κατά τη συζήτηση δόθηκε ενημέρωση και διευκρινίσεις σε σχέση με όλες τις πτυχές που αφορούν τη μεταχείριση των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών, από πλευράς του διπλού ρόλου των ΥΚΕ. Η ενημέρωση και οι θέσεις που διατυπώθηκαν, από τους εκπροσώπους των ΥΚΕ, λήφθηκαν υπόψη στην ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης.

Γ.3. Συνάντηση με τους Λειτουργούς της ΥΑ

Πραγματοποιήθηκε το 2016 συνάντηση Λειτουργών του Γραφείου μου με Λειτουργούς της ΥΑ με στόχο τη διερεύνηση των διαδικασιών εκτίμησης της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών. Κατά τη συνάντηση ενημερώθηκα για τη Διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας που ετοιμάστηκε και διευκρινίστηκαν διάφορες πτυχές που αφορούν την εφαρμογή της. Η ενημέρωση και οι θέσεις που διατυπώθηκαν, από τους Λειτουργούς της ΥΑ, λήφθηκαν υπόψη στην ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης.

Γ.4. Συνάντηση με ΜΚΟ

Πραγματοποιήθηκε το 2016 συνάντηση Λειτουργών του Γραφείου μου με τέσσερις ΜΚΟ, οι οποίες έχουν άμεση και συχνή επαφή με ασυνόδετους ανήλικους και οι οποίες υποβάλλουν παράπονα στο Γραφείο μου για διερεύνηση. Συγκεκριμένα, στη συνάντηση κλήθηκαν και παρευρέθηκαν η Υπάτη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες στην Κύπρο (UNHCR), το Future Worlds Center, η Κίνηση για Ισότητα, Στήριξη, Αντιρατσισμό (ΚΙΣΑ), το Hope for Children. Κατά τη συζήτηση λήφθηκαν οι απόψεις τους σε σχέση με όλες τις πτυχές που αφορούν τη μεταχείριση των ασυνόδετων ανηλίκων αιτητών, όπως τα έχουν αντιληφθεί, μέσω των επαφών μαζί τους και διατυπώθηκαν απόψεις και εισηγήσεις για καλές πρακτικές. Οι απόψεις που διατυπώθηκαν, από τους εκπροσώπους των ΜΚΟ, λήφθηκαν υπόψη στην ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης.

Η πλειοψηφία των ΜΚΟ αναφέραν προβληματικές πτυχές για τη δομή και το περιεχόμενο των συνεντεύξεων που διενεργούνται από Λειτουργούς της ΥΑ για την εκτίμηση της ηλικίας και διατύπωσαν την άποψη ότι η νομική εκπροσώπηση που παρέχεται στους ασυνόδετους ανήλικους αιτητές είναι ανεπαρκής. Ειδικότερα, εντοπίζουν θέματα στην έγκαιρη και έγκυρη ενημέρωση/συμβουλευτική που παρέχεται σε ότι αφορά νομικές πτυχές των αιτήσεων ασύλου, την γνώση σε ότι αφορά τις διαδικασίες που αφορούν τις αιτήσεις του Δουβλίνου, στην προετοιμασία των αιτητών πριν από τις διοικητικές διαδικασίες/συνεντεύξεις και την παθητική παρουσία του εκπροσώπου κατά τις συνεντεύξεις των ασυνόδετων αιτητών με την ΥΑ. Επιπρόσθετα, επισήμαναν την απουσία ρητής διαδικασίας μετάβασης των ασυνόδετων ανηλίκων αιτητών στην ενηλικίωση και ότι οι ΥΚΕ τηρούν σκληρή, σε κάποιες περιπτώσεις, στάση έναντι των αιτητών οι οποίοι μετά από διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας, κρίνονται ως ενήλικες. Από την άλλη αναφέρθηκε ότι τα παιδιά που διαμένουν στο Σπίτι της Ελπίδας, έχουν ευνοϊκότερη μεταχείριση σε σύγκριση με τα παιδιά που μένουν στα κρατικά ιδρύματα, διότι στο Σπίτι της Ελπίδας έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες από διεπιστημονικό προσωπικό (π.χ. νομική συνδρομή, μεγαλύτερη πρακτική στήριξη στη μετάβασή τους στην ανεξαρτητοποίηση).

Γ.5. Συνεντεύξεις (ομαδικές, ατομικές) με ασυνόδετους ανήλικους

Πραγματοποίησα, το 2016 με Λειτουργούς του Γραφείου μου ομαδικές συνεντεύξεις με τα ασυνόδετα ανήλικα αγόρια που έμεναν στο Πλαίσιο Φιλοξενίας Ασυνόδετων Ανηλίκων στη Λάρνακα και στο Σπίτι της Ελπίδας για τα ασυνόδετα αγόρια στη Λευκωσία που λειτουργεί από την ΜΚΟ, Hope for Children. Επιπρόσθετα, Λειτουργοί του Γραφείου μου πραγματοποίησαν, το 2018 ομαδική συνέντευξη με τα ασυνόδετα ανήλικα κορίτσια που έμεναν στο Πλαίσιο Φιλοξενίας Ασυνόδετων Κοριτσιών στη Λάρνακα. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε από Λειτουργό του Γραφείου μου ατομική συνέντευξη με νεαρό αιτητή ασύλου, ο οποίος κρίθηκε από τις Αρχές ότι πρόκειται για ενήλικο άτομο. Μέσα από τις συνεντεύξεις, οι ανήλικοι ανέφεραν τις εμπειρίες και απόψεις τους σε σχέση με όλες τις πτυχές που αφορούν τη μεταχείρισή τους, συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας τους. Οι εμπειρίες και οι απόψεις των ασυνόδετων ανηλίκων λήφθηκαν υπόψη στην ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης.

Τα κυρίαρχα, κοινά στοιχεία που εντοπίστηκαν στις αναφορές των ασυνόδευτων ανηλίκων ήταν το άγχος και η αγωνία για την έκβαση των αιτήσεών τους (ασύλου ή/και Δουβλίνου), ότι δεν λαμβάνουν επαρκή πληροφόρηση για τις εν λόγω αιτήσεις ή γενικότερα για τα δικαιώματά τους και το ότι δεν γνωρίζουν τι θα απογίνουν μετά την ενηλικίωσή τους, το οποίο επιτείνει το άγχος και την ανασφάλεια που νιώθουν. Περαιτέρω ανέφεραν ότι κατά τη συνέντευξη στην ΥΑ για την εκτίμηση της ηλικίας τους ένιωθαν έντονη πίεση και στρες και ότι δεν ένιωσαν προστασία, σε κανένα στάδιο της διαδικασίας από τον κηδεμόνα/εκπρόσωπο που τους συνόδευε.